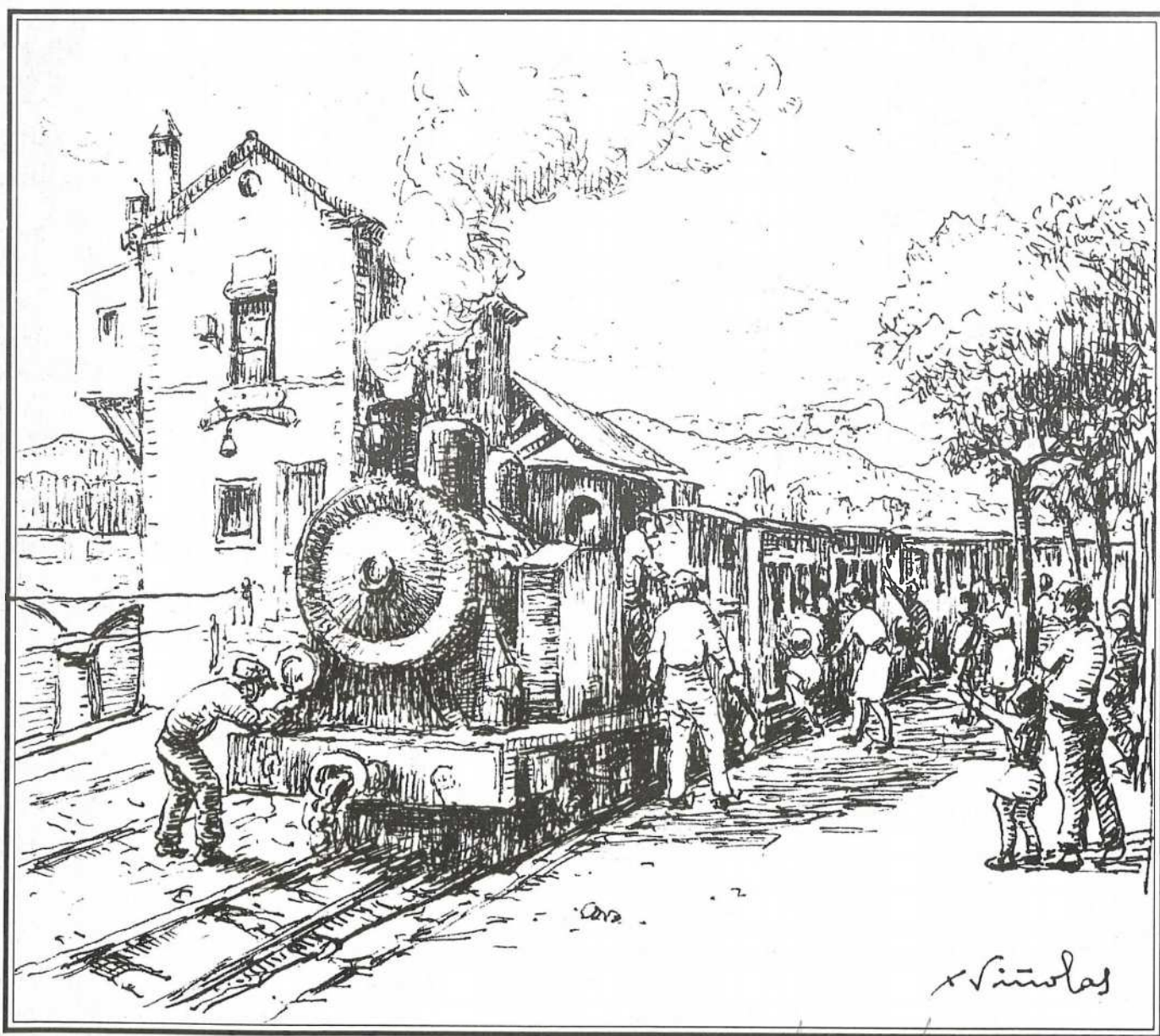
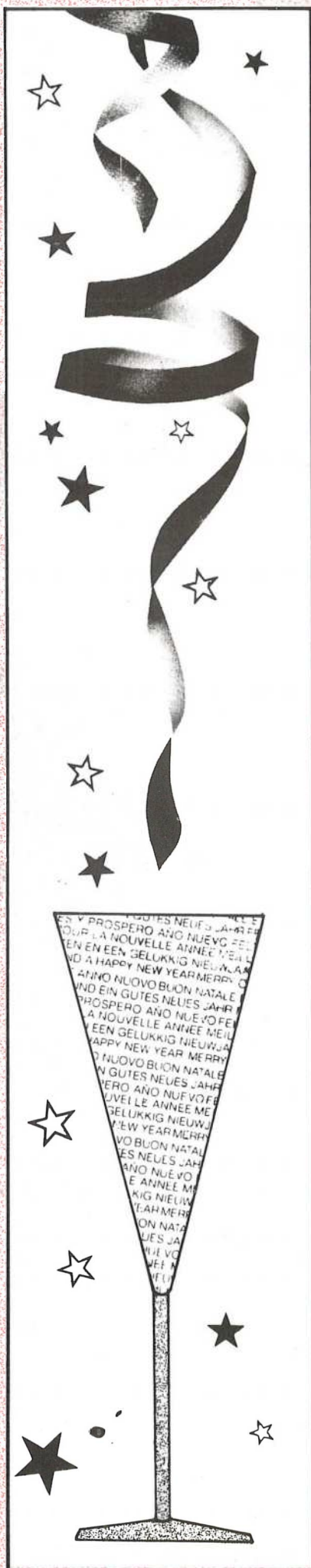

L'AMIC

Número 8 - 2.ª Època - Desembre 1991

Josep Martínez
**Editat pels ex-alumnes de les escoles
de Bonmatí (La Selva)**

Volem mostrar el nostre agraïment envers els qui
amb la seva ajuda han fet possible l'edició d'aquest número
de L'AMIC.

Ajuntament de Sant Julià del Llor-Bonmatí
Departament de Cultura de la Generalitat
Departament de Cultura de la Diputació de Girona
Paperera Salvador Torras Domènech

Banc Atlàntic

Caixa d'Estalvis i Pensions de Barcelona

Catifes Noell

J. Boada Bruset

Banc Popular Espanyol

Enric Ripoll Pla

Volumen Int. S.A.

Botex

L.I.R.S.L.

I també el nostre reconeixement
als qui amb els seus escrits
han col.laborat en aquesta edició.

El dibuix de la portada és obra de l'ex-alumne Xavier Viñolas.
És el tren d'Olot a l'estació de Bonmatí.

Segons la Llinda del número 5 de L'AMIC, aquest nom fou escollit per votació popular d'alguns nois i noies aleshores alumnes del Grau Superior de les Escoles Nacionals de Bonmatí, l'any 1937.- Jo no hi era.

Haig de felicitar-los pel seu encert. Era un títol escaient, carregat de simbolismes. Fou una autèntica intuïció.

Han passat molts anys. Massa anys. I el nom L'AMIC encaixa perfectament amb qualsevulla de les finalitats o intencions que s'han volgut donar al nostre "full de vida".

Penseu si no tinc raó: fem una petita llegenda de cadascuna de les Llindes per comprovar que, sigui quina sigui, la finalitat que s'hagi atribuït al nostre Butlletí, el nom L'AMIC encaixa perfectament.

En efecte:

- a.- (Llinda del núm. 1 de l'any 1937.- Coll, Valentí i Sr. Ballesta).- "ésser un campió... a favor... de la germanor que ha d'existir entre els homes".
- b.- (Llinda del núm. 2.- Valentí).- "missatger de l'amistat... entre ex-alumnes". "Una anella entre la trobada d'enguany" i la propera.
- c.- (Llinda núm. 3.- J. Quer).- "recull de tota classe de sentiments, alegries, records d'infància i vivències de joventut".
- d.- (Llinda núm. 4.- Isidre.- En el mateix sentit: Llinda núm. 6.- Agrupació).- "Sentit homenatge de gratitud i enyor per tots els ex-alumnes que al llarg d'aquest mig segle ens han deixat per sempre".
- e.- (Llinda núm. 5.- Isidre).- "nexa d'unió, el cordó umbilical d'aquesta gran família que, gestada conjuntament amb la TROBADA, ens agermana amb voluntat i amor".
- f.- (Llinda núm. 7.- Valentí).- Contribuir amb un "granet de sorra, per petit que sigui, per a fer més digne i culte un poble com el nostre".-

Són moltes finalitats assignades a L'AMIC.- Però totes són certes i totes quadren amb el títol intuït fa més de cinquanta anys.

I encara és més encertat el nom escollit. Permeteu-me un petit joc: llegiu de dreta a esquerra la paraula L'AMIC. El resultat és CIMAL.

I què és un cim?.- Segons el Pompeu Fabra: "cadascuna de les branques principals més o menys verticals, especialment la que s'enlaire més que les altres o la que es deixa a l'arbre tallant les altres".-

Permeteu-me un prec: entre tots hem de fer possible que aquest CIMAL, aquesta branca més alta que les altres, NO MORI.

Tingui més o menys dificultat, surti amb més o menys freqüència, el CIMAL no pot morir.

Tant si vivim a Bonmatí, com si hi venim de tant en tant, en entrar-hi (o en recordar-lo) hem de poder veure aquest CIMAL que és L'AMIC. Podem tallar altres branques; però hem de deixar sempre el cim.

Totes aquestes finalitats que descobreix cadascuna de les Llindes, constitueixen un arbre massa preuat, massa valuós, perquè un dia ens poguem permetre el luxe de tallar la branca que mereix més respecte: el cim.

¡Quina intuïció la d'aquells marrecs!

Junt amb aquest prec, un desitg: BON NADAL A TOTHOM!

Jaume Galí

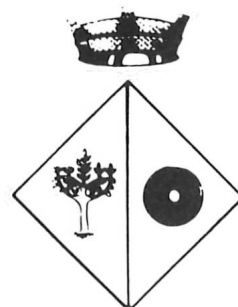
Des de l'Ajuntament

A partir d'aquest nou exemplar de L'AMIC, des de l'Ajuntament volem donar el nostre recolzament a les persones que amb la seva iniciativa varen fer possible que tots nosaltres tornéssim a gaudir de la publicació d'aquestes edicions de L'AMIC.

Segurament que per llegir-lo hi estareu mitja hora, o potser una hora, però el que hem de pensar és que el fet que el poguem tenir a les nostres mans, és el resultat de moltes hores de feina per part dels responsables de la seva edició, una feina gairebé sempre poc reconeguda.

Pertant, des de l'Ajuntament, i si em permeteu l'atreviment, àdhuc en nom dels conveïns del Municipi, volem expressar el nostre agraïment a les persones que fan possible l'edició de L'AMIC, i pensem que l'única remuneració que tenen és la satisfacció personal de mantenir-nos en contacte amb els fets i persones, tan històrics com presents, que volen contribuir o contribueixen a fer de Sant Julià del Llor-Bonmatí un Municipi envejable.

L'Ajuntament

Els Pardals

Als alumnes de les escoles de Bonmatí

Els pardals són teuladins,
al reialme de València,
per llur sòlita presència
dalt dels teulats valentins,
i perquè el nom de pardal,
a la terra de les falles,
s'aplica també a les gralles
i als ocells en general.

Com que el nom d'aquest moixó,
a Mallorca, és veu obscena,
allí el pardal s'anomena
púdícament "gorrió".
I no sols púdícament
s'hi utilitza aquest modisme,
atès que, essent barbarisme,
s'hi usa bàrbarament.

Però, en qüestió de mots,
cada terra fa sa guerra:
toquem, doncs, de peus a terra
i deixem-los tranquils tots.

N'hi ha pertot, de pardals,
a les terres catalanes,
per muntanyes, valls i planes
dels quatre punts cardinals.

Sent granívors, als cultius
causen danys en gran manera,
però, si bé es considera,
són més útils que nocius,
car, no mengen gra només,
ans també insectes danyosos,
molt més que ells perniciosos
per als sembrats i els vergers.

Troben la minestra al camp,
al carrer, al mig de la plaça...
i a l'hivern, com que és escassa,
molts, pobres, pateixen fam.

No llueixen rics vestits,
són més aviat cendrosos;
el que els manca de formosos,
però, els sobra d'eixerits.

Nien en grup als forats,
dalt dels arbres i a les roques
i, bé que són roda-soques,
tenen llurs fills ben peixats.

No fan pas com els cucuts
que els deixen, abans que neixin,
en nius d'altri, perquè els peixin
càndids pares substituïts.

Els pardals, ben altrament,
se'ls crien i els agombolen
fins que, ja campats, s'envolen
a cercar el propi aliment.

Caminen fent saltirons,
picotejant per les feixes
i pertot on troben deixes
amb què nodrir llurs plançons.

No migren pas, ni a l'estiu
ni a l'hivern: són sedentaris.
Aquests moixons ordinaris
no es mouen del sòl nadiu.

Adaptats a la ciutat,
s'han fet comensals a estones
de muníques persones
que els procuren pa engrunat.

Poc esquerps, es fan amics
de qui els ofereix pitança,
sempre, però, malfiant-se.
Són més murrís que bonics
i més fatxenders que els galls,
i tan ardits i mofetes
que gosen, valents burletes,
fer de cos als espantalls.

Piquen, dels arbres fruiters,
les fruites més secallines
i el pinso de les gallines,
rastrejant els galliners,
o bé espicassen, ça i lla,
les deixalles escampades
que cerquen per les calçades,
enmig del trànsit urbà.

Temen la ballesta, els gats
i els perdigons d'escopeta,
ultra el falcó, l'aguileta
i altres rapinyers alats.

Per això, no baden mai
i ullen sempre amb suspicàcia,
no fos cas que, amb vil fal·làcia,
algú els clavés un esglai.

Passen molt temps als teulats,
que els fan de torres de guaita,
si cap gatot no els empaita,
per atalaiar els sembrats,
les vinyes, els olivars,
els prats, les hortes, les eres,
els carrers, les carreteres,
els guarets i els rostollars.

Així saben on anar

quan surten de llur talaia,
eíl, si un ensurt no els desmaia
i els constreny a recular.

Sense el vol de l'esparver
ni el cant de la cadenera,
els pardals, a llur manera,
volen i canten també,
llevat que els agafin vius
i els tanquin en una gàbia,
car, llavors, si no de ràbia,
moren de veure's captius.

Són prolífics, ponedors,
nien tres cops de carrera,
pel bon temps, ço que genera
un ocellam copiós.

Són gregaris i, en ple vol,
formen extenses bandades,
tan espesses que, a vegades,
gairebé tapen el sol.

Als infants, com als pardals,
també us abelleix de viure,
més que a dins, a l'aire lliure,
fent corregudes i salts.

Però, ells, escotorits,
si es passegen per les messes,
és per guanyar-s'hi les veces
i dur past a llurs petits.

No roden pels camps de blat
per jugar i passar l'estona.
Això rail, tant se'ls en dóna.
Ho fan per necessitat.

Potser alguns moren de vells,
però molts, de l'escomesa
d'un voraç ocell de presa
o dels trets d'un çaçaocells.
I altres, de fred i de fam,
quan cauen fortes nevades,
quan les terres són glaçades
i no hi ha manduca al camp.

I arribem als mots finals
d'aquest relat gris i rosa
-fet en vers tirant a prosa-
de la vida dels pardals.

Allò que el vent s'endugué

Quan pensem amb calma sobre la nostra vida, solem fer inventari de sentiments i emocions. En els replans mítics de la imaginació, situem-nos en un fictici jardí botànic, curull de joia, com una fantasia que vessa gaubança pels quatre costats. En aquesta estimulants i engrescadora visió, permeteu-me certes llicències expressives i conjuntures potser irreals, amb elucubracions mentals capaces de nodrir de somnis de benaurança a qualsevol de nosaltres. No pretenc que ningú s'hi senti especialment identificat. De ser així, espero que el ventjol de la vida, se li haurà emmenat tal afany.

En la mutació de conceptes d'aquest escrit, les noies s'han convertit en FLORS i PLANTES de tota mena, d'una bellesa immutable, freturoses totes elles d'expressar delicadesa i fer patent un futur apassionant. Flors i plantes xamoses, escaients i atractives, que movien l'estructura cadenciosament, i que nosaltres miràvem bocabadats de goig. Ens feien sentir com un gos foll, amb comportaments il·lògics, enderiats per algun aspecte que ens provocava un bategament de cor més ràpid del normal. I ens sentíem engrapats per una espècie de misteri aclaparador, ja que la majoria d'elles constituïen un autèntic plaer pels cinc sentits. Eren flors elegants i fràgils alhora, amb una sentor exquisida, però que sols es podien mirar. I les clissàvem embadalits! El que no podíem o no gosàvem dir de paraula per no confondre, ho dèiem amb el llenguatge visual, que sovint era prou simptomàtic o demostratiu de la nostra forma de pensar. Del conjunt, en podíem haver fet un ram força atractiu, flairós i complet. Hi havia flors modernistes o totalment clàssiques. Poncelletes innocents i formoses, d'una beutat interessant més discreta. Floriment que trescant per places i carrers, assaborint espais oberts o en locals tancats, es deixaven admirar, oferint, a part de simpatia i gentilesa, el seu delicat perfum, encara que només fos a certa distància. Globalment ens feien la vida més suau i plaent, encara que no totes eren assequibles.

N'hi havia d'esquives i d'altres amb arestes afuades. Però això no significava un demèrit per a la seva calidesa, i la seva vitalitat, que t'esperonaven a seguir lluitant per entrellucar l'enamorament embullat de la minyonia, confiant en fruits òptims, que tal vegada no arribarien mai. Hi havia cabassats de floretes, inabastables pels nostres obscurs cabals, que ens feien delir. Algunes amb colors molt vius i atraients, amb un perfum que tot ho embaumava, però destinades a pitxers millor decorats i amb assentaments més segurs i estables, buscant la seva col·locació en prestatges d'una altra societat, -que elles cobejaven-. Però nosaltres fèiem cas dels capolls, adés tocats d'una vaporositat rosada, adés purs com el cristall, i defugíem les farcides d'espines. Hi havia flors i vegetació d'una filigrana d'imaginació i bon gust capaces de fer-nos quedar esbalaïts en esplaiar-nos amb la seva contemplació, regalimant mirades meloses, i fer-nos-hi caure de quatre grapes. Flors de diferents i refinades aromes, que ens regalaven l'olfacte. Estàvem en l'etapa de l'acne juvenívol. No érem pas massa faldillers, però esgotàvem totes les possibilitats per treure'n l'entrellat de les coses que sentíem dir als grans. Estarrufats per aventures folles, àvids de diversió, gatzara i altres fantasies, intentàvem esbrinar el sentit de la vida que començava a apassionar-nos. Maldàvem per seduir, dintre la permissivitat del temps en què vivíem, buscant una tímida sortida a l'esborronada llampada sexual. Però, ¡ai las!, sols rebíem succedanis d'esquemes de carícies. Potser és que ens aguaitaven com uns espantalls. ¡Vés a saber! Tots desitjàvem de veure-les com un solatge de poncelles naixents en una eterna primavera, esperant una rauxa de sort, per aconseguir algun caprici o almenys una mirada de comprensió.

Els nois semblàvem papallons alats, que buscàvem amb fruïció parar-nos en la seva corol·la, per xuclar encara que fos amb comptagotes una miqueta del seu nèctar. Però teníem la competència deslleial de forasters o companys més ben plantats o més abellits,

que les espiaven fatxendejant, procurant que els atorguessin les seves preferències. ¡I nosaltres de corcoll, fitant per les cantonades amb mirades furtives! No ens feien gaire cas! No obstant, i això a desgrat d'alguna carbassa, continuant porfidiat, dient afalacs i mimant-les. I elles, prou múrries, sabien alimentar les nostres esperances i bogeries sentimentals, amb somnis mancats de capacitat. Per tots aquells jovencells, mirar aquell jardí era una "guapada"!

Sense estimació, la vida no té cap sentit. I nosaltres no érem pas l'excepció. Érem rics en il·lusions i sols vèiem flors vernals que traspuaven la satisfacció d'una beatitud completa. Les examinàvem amb tossuda persistència, embadocats amb totes les espurnes enceses de la nostra mirada verda d'esperança, embolcallats per diversos factors motivacionals i afectius. Les repassàvem amb ullades d'escultor o de pintor. ¡Tant se val com ho fèiem! Però sovint en sortíem escaldats i llavors, en lloc de tendresa, podia quedar coragre. En aquell irreal parc de tant diferents estils artístics, algunes plantes o floretes, es decantaven de cara al sol que més brillava. Però era agradable saber de brots humils, que no els molestava gens ni mica la nostra presència. Àdhuc algun brancall florejat es revifava en veure'ns, amb rampells de joia que no podia dissimular, oferint la seva amistat, altrament sempre de bon agrair. En aquests casos, els dies ens semblaven més resplendents. Amb bones vibracions. I el jardí rebia una glopada d'encís i de finor, com una imitació del paradís.

¡Obrim novament els ulls a la realitat de la nostra iniciada senilitat! Amb aquesta ficció, sols he pretès evocar la juvenesa, disfressant amb una pinzellada d'inventiva, les nostres incipients arrugues, aflorant així un suposat parc, com si es tractés de maragdes i brillants. Ha estat una peculiar manera d'interpretar trifulgues, com si es tractés d'una bogeria passatgera del nostre firmament primari.

Ben mirat, després de tants anys, no ens molestaria gens endarrerir el calendari, per tornar, ni que fos simbòlicament, en aquell anhelat verger, malgrat

totes les incerteses, tots els neguits i tots els traumes de la nostra pubertat. Potser no aconseguiríem reconstruir degudament certs perfils o siluetes. Però sempre tindrem present els trets fonamentals de moltes d'aquelles gentils "flors i plantes" adolescents, amb qui tot i desitjar un final ensucrat, ens havíem de conformar, (usant termes musicals), solament amb el possible "Toccata i fuga". Sens dubte totes elles, afaïçonaren un mosaic d'una tendra i captivadora bellesa, digne de ser recordada. En el fons a tots ens hauria abellit imitar a en "Rhett i la Scarlett", del film que dóna nom a aquest escrit, tot i saber que també "l'endemà seria un altre dia"...

I després d'emprar i glossar tantes vegades el mot Flors, m'agradaria encoratjar als jovenets actuals, perquè tinguin sempre una paraula amable a Flor de llavis, per les "plantes i floretes" del seu entorn.

I NO ESTARIA DE MÉS, QUE TAL VOLTA LA TINGUESSIN TAMBÉ PER ALGUNS BONSAIS, QUE POTSER NO SÓN SUFICIENTMENT PROU BEN CONSIDERATS.

Pere Motjer
OSONA

Costums que es perden

(Conte publicat a EN PATUFET l'any 1935)

Els pagesos sempre han estat una gent molt confiada i afectuosa en acollir els vianants que per la seva casa feien parada. A cada masia hi havia sempre un porró i un pa sobre la taula (i en algunes una llonganissa i tot), a la disposició de tothom qui entrava a saludar la família i dur algun encàrrec. I si plovia, us oferien aiguardent per treure-us la mullena. I si era hora d'esmorzar o de dinar no us deixaven pas sortir sense haver-ho fet amb ells. També, però, a vegades hi havia algun pagès gasiu que no us oferia més que aigua fresca... Per cert que a un d'aquests li va passar un cas bonic que tot seguit vaig a contar:

Doncs, a prop d'un vedat on jo havia caçat quan era jove, hi havia una casa de pagès, que en deien a can Garça, perquè el seu fundador tenia fama d'haver estat usurer i en morir, havia amagat tan bé les unces que l'hereu no les pogué trobar. No heretà el capital doncs, però sí l'avarícia del seu pare. La seva muller era com ell, també.

Si arribaves a aquella casa, suposem a l'hora d'esmorzar, et preguntaven com s'acostuma a pagès, en asseure's ells a taula "¿Que heu esmorzat?", i si responies que sí, deien "Quina llàstima! Us hauríem convidat". Si deies que no, exclamaven "I doncs, què hi feu pel món tan tard sense esmorzar. Cuiteu a menjar quelcom! Mireu, allà a la font de l'hort, hi trobareu una bona ombra i podreu posar el vi en fresc".

A l'hora de dinar, igual, Deies que sí: ¡Llàstima, ho hauríeu fet amb nosaltres!". Deies que no "Us convidaríem a prendre cafè, però si no heu dinat, us farà mal."

Però un dia en troben un de més barrut que ells, un pagès de la muntanya que sempre tenia un budell buit, perquè de gana endarrerida, hi ha contrades muntanyenques que tothom en porta un quintar. Havia anat a can Garça, a les nou del matí, a dur uns sarrions de pinassa i la taula era encara plena de coses que el matrimoni Garça havia menjat per esmorzar.

Li feren la pregunta de consuetud i respongué que sí, que ja havia esmorzat.

- "Doncs és llàstima, perquè ho hauríeu pogut fer aquí" - Digué la dona.

- "Oh, això rai, hi tornarem, gràcies" - respongué el muntanyenc; i s'assagué a taula sense cap compliment.

La dona es veié atrapada. El pagès ja s'estava llescant un enorme tros de pa i se'l sucava amb oli.

- "¿Voldreu una amanida? - s'aventurà a preguntar-li, pensant que amb quatre tomàquets se'n sortiria.

- "Prou, si la llonganissa és bona, ¿per què no? I potser que em féssiu una truiteta. No pas de tres ous, no! que amb dos ja en tinc prou!"

La mestressa no tingué més remei que fer-li una bona truita i un amanit amb llonganissa, tomàquet i ceba.

Mestrestant, per no perdre temps, el convidat s'anava tallant formatge, d'un que n'hi havia sobre la taula.

- "No hi feu escales!" - li digué la dona alarmada.

- "Bé prou que l'allisaré, abans no acabi!" - fou la resposta. Com de fet no en deixà ni mica.

- "Es bo?" - li preguntà la mestressa, des de la cuina.

- "Ho era!" - respongué el pagès.

Es menjà la truita i la llonganissa sense tocar per res l'amanit.

- "Mengeu ceba" - li deia la mestressa.

- "Ja la veig ja" - Deia ell.

- "Voleu un tragué de vi?"

- "Sí, amb un porró o porró i mig em bastarà.

I així s'anà atipant amb gran desesperació de la dona Garça que ja calculava a quin preu fabulós li sortiria la càrrega de pinassa.

Quan pel poble es va saber la feta, la gent s'hi féu un tip de riure i molts provaren d'imitar el tranquil pagès, fins que la dona Garça, per donar entenent que no convidava a ningú, posà vinagre al porró que, com a totes les masies, tenien sobre la taula. Però encara es trobà un individu que tenia la gola empedrada a còpia d'aiguardent i bitxo, que hi entrà a traguejar i es limità a dir, tot eixugant-se els llavis amb el revés de la màniga:

- Mestressa, aquest vi se us ha picat una mica!

Recollit per
Josep Pigem Roca

D'ací - D'allà

Aquest matí, assegut en una grossa pedra a l'ombra d'una figuera allà en el camí que voreja la riera d'Osor, tot d'una se m'ha presentat un conill de bosc, àgil, eixerit, de pèl grisenc, amb les orelles de pàmpol dretes i alertades encara que, aparentment, confiat.

S'ha acostat fins a una dotzena de passes i aleshores s'ha aturat. Ens hem mirat mútuament, tots dos quiets, a l'espectativa, per espai d'un minutet; tot d'una ha girat cap i cua i amb total indiferència ha desfet el seu camí, però abans de perdre'l de vista encara s'ha aturat, ha tornat a mirar-me de bell nou i llavors ha desaparegut engolit en l'espessor d'un bardissar.

Ignoro si els conills de bosc tenen el do de pensar; ara, intuïtius sí que deuen ser-ne. Però seguim: de totes maneres pel poc cas que de mi ha fet, ben segur que com a mínim s'haurà dit: -Vet ací un bonifaci inofensiu i badoc; és cert. També és cert que de poder parlar-li li hauria dit: Amic conill; no vagis pel món tan desimbolt i confiat. Avui t'has trobat amb un badocant bonhomíós, benvolent, però dintre pocs dies s'obre la veda de caça i et pronostico el pitjor. Duraràs menys que una botifarra davant d'un gat, la perdigonada la tens segura i la cassola amb un flairós arròs serà el teu últim destí.

Havia passat a dotzenes de vegades per l'encreuament de carretera que des de Sant Miquel de Pineda mena a Sant Iscle de Colltort, però mai, malgrat els bons desitjos no s'havia presentat l'oportunitat de visitar aquest últim lloc. Avui m'ha arribat l'ocasió.

És una vall, segons s'hi entra, en sentit ascendent, travessada per la riera dita també de Sant Iscle a la capçalera de la qual es troba situat el llogarret amb la seva església parroquial, un edifici que podia haver estat romànic, però avui dia m'ha semblat molt modificat. Actualment s'hi estan fent obres de restauració a càrrec de la Generalitat. No sé què en resultarà.

Disseminades al llarg i ample del terme encara existeixen grans cases de pagès, algunes abandonades, que al seu temps devien ser masies floreixents i benestants. La contrada m'ha agradat. La feia més migrada i pobra.

Fins fa relativament poc, el rètol a l'encreuament de carretera, senyalitzador del poble, estava castellanitzat, però a mitges.

Deia textualment: San Acisclo de Colltort. Feia mal a la vista; era un error lamentable. Havia de dir literal i senzillament, SAN ACISCLO DE CUELLO TORCIDO. O tots moros o tots cristians.

Sortosament s'ha tornat a la normalitat i encara que una mica esquifit, el rètol està escrit en la seva ortografia original catalana. SANT ISCLE DE COLLTORT. Quelcom s'ha guanyat.

Ho confesso obertament; em fa un cert impacte emocional, d'altra banda fàcilment controlable, cada vegada que a través dels mitjans de comunicació m'assabento de la mort d'artistes del cinema, d'ambdós sexes, que foren ídols per raons diverses en els anys de la meva adolescència i joventut. Sembla, almenys subjectivament parlant, com si amb la seva desaparició s'emportessin també enllà de l'oblit un passat important de la meva vida.

Aquells artistes de la pantalla aleshores tan admirats eren, als meus ulls, més que persones normals i corrents, autèntics mites i com a tals inabastables, inaccessibles. Els anys, no obstant i això, s'han encarregat de tornar-me a la realitat feta d'una cruesa implacable, amarga i tangible.

Un a un, aquells ídols van passant avall, també es moren enduent-se enllà de l'infinit, il·lusions, quimeres i, en definitiva, utopies pròpies de la joventut. La vida és així.

De totes maneres sento una certa nostàlgia cada vegada que la dalla de la mort s'enduu un d'aquells herois o heroïnes de tantes històries, comèdies o drames reflectits a la pantalla i que, en definitiva, van formar part també d'un temps ja inexorablement perdut, però no oblidat.

Ja no és pas solament a les poblacions costaneres on són una infinitat els rètols anunciadors escrits en idiomes estrangers; aquí també en tenim.

Enllà del pladevall cellerenc s'hi troba una senzilla però ben cuidada caseta, propietat d'una família forana, en la façana de la qual gravat sobre fusta i ben vistent, un rètol ens assabenta que la finca es diu "LES NOISETTES". Em sembla molt bé. Els propietaris han demostrat posseir una fina sensibilitat a l'hora d'escollir nom, puix fan honor a la botànica envoltant a on predominen els avellaners.

"LES NOISETTES" traduït literalment al català equival, si no vaig errat, ja que no sé un borrall de francès a "LES AVELLANES" ¿Voleu una paraula més encertada, escaient i fonèticament bella?

Francament, pel meu gust, i perdoneu la gosadia, prefereixo mil vegades "Les Noisettes" a "Villa Presentación" o villa "Carmencita", etc., etc.. que ostenten encara algunes, poques, casetes-torre del nostre País. Ho dic sense voler ofendre a ningú.

A vegades pronunciem frases dites amb la millor intenció i bona voluntat del món però que, no obstant i això, es presten a interpretacions equivocades segons l'estat d'ànim i salut del receptor. És cosa corrent i a bastament comprovada que en despedir-nos d'una persona de parla castellana, contesti al nostre lacònic i catalaníssim ADEU amb la sacramental cantarella del VAYA USTED CON DIOS. Molt bé, magnífic, s'ha d'acceptar, puix en realitat la salutació ens honora.

Ara, posats a ironitzar, permeteu-me observar que a la vida tot s'estira o s'arronsa -anteriorment ja ho he

dit- segons la particular circumstància vivencial del moment.

Personalment, quan l'amic o el simplement conegut es desfà amb el VAYA USTED CON DIOS, em sento en certa manera decebut. Per ara i tant, no tinc el més mínim interès o desig de veure'm amb Nostre Senyor. Tot arribarà pel seu propi pes. Ja sé, i abans ho he dit, que la frase està carregada de bones intencions i de significat ben lloable. Deixem-ho. No em satisfà, i prou. En tot cas acceptaria encantadíssim, m'ompliria infinitament més, un festiu i fermament intencionat, QUE DIOS LE PROTEJA, que bona falta em fa.

Cadascú és com és, no hi podem fer més.

És vertaderament inqüestionable la força de captació i posterior comportament que té la televisió vers els infants, sinò en tots almenys en una gran majoria d'ells. No els cal cap revista especialitzada ni cap cartellera a la premsa per saber, amb total exactitud, les programacions dels diferents canals. Ho saben tot.

A l'efecte, permeteu-me una petita però significativa anècdota. L'eixerida LAIA, una néta que just ha complert els nou anys, embadocada davant la caixa tonta bo i esperant una sessió de dibuixos animats estava extasiada mirant un video-clip -no sé si es diu així- a càrrec d'un conjut guitarrístic-bellugadís que, francament, feien més fressa que música. -De sobte se m'ha acarat i seriosa m'ha dit: -**AVI, eh que això no t'agrada?** -Gens, maca, gens, a l'avi li plauen més les sardanes. -**Doncs a mi sí; les sardanes són molt avorrides, aquí hi ha més "marxa"**.

Paraules textuais. Estem ben arreglats.

Què s'han fet de les orenetes? Cada any que passa n'arriben menys. No sé si el fet és inquietant o no però la realitat és aquesta.

En tot cas deixem que els ornitòlegs hi diguin la seva.

El cert és que aquells estols d'anys enrera han ben desaparegut. Pot influir-hi l'atmosfera enrareda de les grans aglomeracions urbanes que no deixen vida als insectes que eren el seu vital aliment? I aquí a les zones rurals pot succeir el mateix amb els mortals insecticides i altres productes químics escampats arreu? Altrament el descens en les colònies d'orenetes és a la vista de tots, l'evidència és aclaparadora.

Personalment, aquests ocells mateix, igual que els falciots i roquerols els he trobat sempre simpàtics. Sortosament encara en vénen, però pocs. Aquelles rengleres de nius a les cornisses i l'atrafegat anar i venir dels pares peixant els seus petits, a vegades m'havia encuriolit, encantat.

Són ocells de vol constant, el seu element natural és l'aire; a terra només s'hi aturen per recollir una becarrada de fang per la construcció del niu, tota una obra d'artesanía.

Nòrmalment arriben pel mes de març i emigren de nou cap a països africans al llarg del mes de setembre. Tots recordem, i alguns potser amb nostàlgia, aquell xisclaire i bellugadís enfilall dels simpàtics ocells, preparant la volada comunitària cap a llunyanes terres des de qualsevol fil elèctric o telefònic.

Deixeu-me creure que les orenetes tenen una certa gràcia per fer-les, als nostres ulls, agradables i mereixedores d'un moderat afecte.

Evidentment cada any n'hi ha menys. Us imagineu el nostre cel sense el vol àgil, capriciós, amunt i avall o bé a passades rasants amb el bec entra-obert engolint insectes nocius, base de la seva alimentació? Jo, no. Les orenetes, n'hi ha de diverses espècies, posen una nota de color i alegria al nostre entorn, cosa sempre d'agrar.

Oreneta fugissera
de vol lleuger i afuat:
ets memòria viva i símbol
d'horitzons en llibertat,
sense fronteres que et lliguin,
ni llengües, races ni mars.
Il·lusions ennoblidores!
Per què no podem els homes
fer-les com tu realitat?

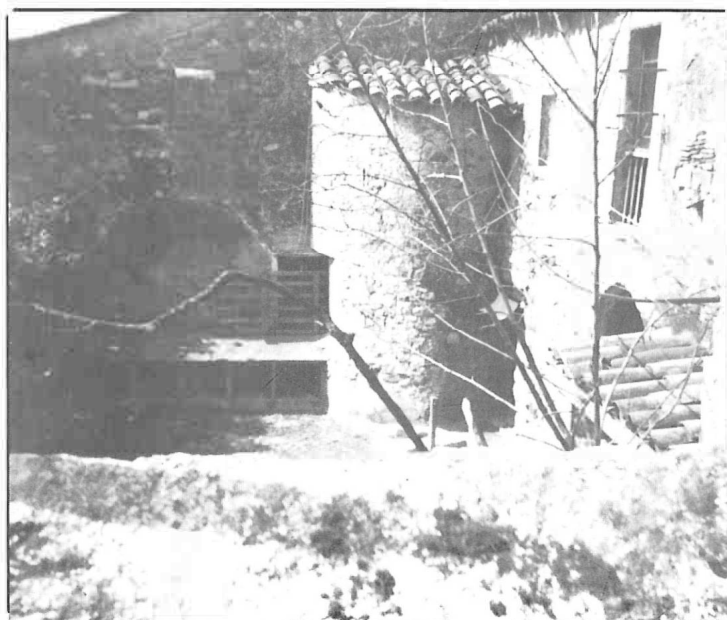
Ca l'Anglasell

Bo i aprofitant uns dies de vacances tot desafiant la calor, amb els amics Joan Piserra i Josep Vidal, vam recórrer la demarcació del nou municipi de Sant Julià del Llor-Bonmatí. Era precisament el territori que en l'expedient de segregació es va sol·licitar senyalant-lo per formar el nou municipi. D'aquesta manera va ésser aprovat el 22 de febrer del 1983. Al moment d'escriure aquestes ratlles (1991), encara l'extensió segregada d'Amer que correspon al novell municipi, resta sense ser oficialment fixada.

No és pas aquest, però, el motiu que em porta a escriure les presents ratlles. El mòbil del recorregut consistia en obtenir imatges fotogràfiques de les masies que quedaven enclavades dintre del nou municipi de Sant Julià-Bonmatí. La intenció es fonamentava, en poder deixar arxivat pel record les esglésies de l'entorn i les cases de pagès amb el seu nom, encara que la masia o capella romangués en desús o enrunada.

D'entre les cases de pagès n'hi va haver una que ens va cridar l'atenció. Estava força ben conservada ja que fa poc temps encara s'hi feia vida. Em refereixo a la casa coneguda per ca l'Anglasell de Sant Julià i de la qual en vam fer un comentari que es basava en el rang que havia ostentat antigament. Les arrels d'aquest mas es perden en el llarg del temps i com moltes cases pairals de certa solera, té dues masoveries, una totalment adossada a la casa i que es recorda amb el nom de can Fanera i més tard passa a ser coneguda per can Patllari. L'altra, ben deslligada de la casa mare, resta ben conservada i és habitada per masovers de cap de setmana i és coneguda per cal Ros.

El motiu que m'ha portat a fer esment de ca l'Anglasell és que alguns historiadors, tot investigant han trobat escrit el cognom Anglasell de Sant Julià del Llor en moltes ocasions. Això vol dir d'entrada, que el nom del mas prové del cognom dels seus antiquíssims estadants.

Sàp greu que d'un cognom de tant relleu històric com veurem més endavant se'n sàpiga tan poc; o potser és que els que ens dediquem a la investigació no en sabem prou o no ens havem mogut com caldria... o que els descendents d'aital estirp no han tingut cura de conèixer el seu passat.

Faré esment d'alguns apunts d'aquest cognom que en diferents recerques he trobat, però malauradament, sempre són notes deslligades, com per exemple una que diu: "Anglasell de Sant Julià del Llor, notari d'Anglès el 1462". També en el procés remença del 1486 amb la sentència arbitral de Guadalupe, que va tenir lloc a Amer i que va servir per lliurar del tractament vexatori i humiliant dels feudals envers els pagesos per abolir els mals usos, es troba en Bernat Anglasell de Sant Julià del Llor entre els pactants.

També en el llibre del Dr. Ramon Vinyes "Anglès, notes històriques" a l'apartat "Fonts per la història d'Anglès", posa una nota per a facilitar material per escodrinyar que diu: "A.C.A.R.P. 2610 (19 plecs de comptes 1 c de Bernat Anglasell de S. Julià dez Lor, Síndic remença. 8 pàgines 261-LI Index Real Patrimoni. Index monacal).

El llibre "Episodis de la Història de Catalunya", fa esment de la caiguda de Girona en mans borbòniques al 1712 i posa: "Un altre dels col.laboradors més fervorosos que Felip V trobà a Girona va ser Francesc Anglasell, que el duc de Berwic elegí per veguer d'aquella ciutat, un pic Catalunya caigué en mans dels exèrcits borbònics".

En l'arxiu parroquial de Sant Julià, ben sovint és citat l'esmentat cognom. Al 1720, un document menciona un tal Salvador Anglasell com el senyor del mas Anglasell i un altre posa: "...en concentiment del Honorable Narcís Llach Anglasell, Batlle de la Vall d'Amer y obrer de esta Iglesia de Sant Julià del Llor en lo present any 1751..."

També sovintegen les donacions que feien a la parròquia. En sobresurt una que devia ésser molt valuosa i que consistia en una ofrena a la Verge del Roser.

Al 1852, en un document de l'arxiu parroquial de Sant Julià, hi trobo un escrit del rector Mn. Cadanet que parla de les mines i posa una nota marginal que diu: "En lo arxiu del mas Anglasell s'hi troben algunes notes de les mines".

Vaig pensar que podria ser profitós de fer alguna recerca en l'esmentat arxiu. Em vaig posar en contacte amb una persona força afí als actuals Anglasell, que dit de passada ja no porten tal cognom, i la contestació fou: - Sí, hi havia molts papers vells que a causa del temps ja eren de color groc, i com que vam suposar que no devien tenir cap valor, cansats de veure'ls en vam fer un fogueró.

Sense comentaris.

Benet Valentí Guitart

Les orenetes

Penjat al dessota
del ràfec de casa,
dues orenetes
hi tenen el niu,
que ambdues alhora
van fer amb fang i palla
dels conreus veïns.

Són una parella
d'ocells migratoris
- per no dir turistes -
que hi passen l'estiu.
Són mascle i femella
que han anat per feina
i ja tenen fills.
Fills que tenen gana
i ho diuen com saben,
fent piu-piu, piu-piu.

I l'àgil parella,
per dur-los recapte,
oroneja i caça
sense un sol respir,
empaitant insectes
- mosques i mosquits -

des que l'alba apunta
fins que es fa de nit.

Més, per solaçar-se,
la gràcil parella
solca l'aire plàcid
llançant esgarips,
dins una bandada
d'altres orenetes
que també s'esplaien
fent estridents crits.

I totes plegades,
quan rabents travessen
per davant de casa,
com un remolí,
armen més xivarri
que una discoteca,
que una olla de grills.

Però, no em molesten,
ans em són simpàtics,
aquests ocells ràpids,
asos de l'esprint,
sagetes alades
que aquí fan estada

des dels volts de Pasqua
fins passat l'estiu:
de càlides terres
van venir l'abril
i a primers d'octubre
tornaran allí.

I la seva història
no s'acaba així.
Per la primavera
revindran als nius
on elles van néixer
o que van bastir.

És una odissea
que es va repetint,
car, per poder viure,
han d'anar i venir
d'una zona a l'altra,
perseguint l'estiu.
És la seva estrella,
és el seu destí.

Iu Bohigas

Una caminada pel Delta

L'home necessita cercar diverses maneres de divertició, esbarjo i lleure i entre elles jo escullo caminar i escriure.

I com deia un gran escriptor català no s'ha d'escriure res, ni una ratlla que no s'hagi vist, observat i meditat. I això és el que em proposo fer aquest matí clar i assolat fent una petita caminada pel Delta del Llobregat on es pot esperar tot i t'hi pots trobar de tot: grans autopistes, camps, grans nuclis urbans, fums pudents de grans indústries, runes suburbanes, trens, avions, frondosos camps d'hortalisses i fins i tot, a dojo, grans estols de gavines.

Recordo haver llegit que en el segle V abans de Crist va ésser el grec Heròdot qui va parlar per primera vegada dels deltes, com d'aquest espai de terra generalment triangular, que els al·luvions d'un riu formen a la desembocadura.

Si fem un viatge o caminada pel Delta del Llobregat, com la que realitzo aquest matí, xano-xano, ens trobarem amb uns camps molt ben treballats, amb una pagesia molt amable i disposada, al peu del camp, a donar-te en uns minuts mil i una explicacions del seu Delta, de les seves prioritats en les vuit collites de la seva agricultura i si vas acompanyat d'algun dels seus coneguts (oriüds), no deixaràs de marxar amb alguna bossa plena d'escarxofes i l'explicació d'alguna anècdota de l'enriquiment gràcies a la venda del terreny d'algun dels seus veïns.

Els deltes són molt mòbils: progressen mar endins o perden terreny davant del mar.

La desembocadura del riu Llobregat, és un lloc on convergeixen aigües dolces i salades. Des del Delta divisem el Far de Barcelona, i si tenim la sort de poder presenciar-lo a la llum de trenc d'alba, es dibuixa un espectacle meravellós. Sabem pels grans estudiadors i per la seva pròpia gent que en el Delta hi ha un autèntic paisatge lacustre, on és possible fins i tot contemplar ànecs salvatges, en alguns llocs fins han estat detectades

noranta-set espècies d'ocells de les quals cinquanta-quatre són ocells de pas.

Passarem per moltes masies, ja que el Prat compta encara en l'actualitat amb més de setanta, que mantenen vius els llinatges i els malnoms de la gent del poble, precedides de (Cal) Peixot Nou, Pelut Vell, Jaume del Bitxo, Monjo, Monés, etc., no obstant i això el descens del nombre de masies no deixa d'ésser important, ja que l'any 1921 comptava amb més d'un centenar.

És interessant de recordar que el Delta es va convertir en el principal avituallador de productes agrícoles de Barcelona, primer, van ésser els arrossars que durant alguns anys foren els principals productes de la seva agricultura i les collites concentraven a la comarca gent d'arreu d'Espanya formant grans colles, després l'arròs va cedir el lloc a d'altres conreus (carxofes, enciams) etc. Avui aquestes terres han sofert una gran transformació i els conreus de l'arròs han desaparegut totalment.

Seria del tot presumptuós creure, que en un viatge tan curt poguéssim parlar d'una manera detallada de totes les perspectives que té el Delta i se'n pogués deduir la seva riquesa natural.

Evidentment és una terra que ofereix unes possibilitats úniques a diferents usos, que deriven de l'existència de recursos hídrics i sòls agrícoles de bona qualitat.

Si no ens allunyem de la vorera del mar, ens trobem amb uns camps tots ben dotats dels mitjans necessaris, al mig d'una pineda adequadament preparada per poder-hi passar els mesos d'estiu gaudint de la brisa del mar i prendre uns bons banys de sol.

Continuant la nostra caminada, a alguns metres lluny del mar, tenim unes grans autopistes i indústries, alguna d'elles amb unes olors contaminants que ens conviden a deixar-les enrera i endinsar-nos en llocs més agradables com és el seu camp de golf, i contemplar i gaudir d'aquest engrescador paisatge verd que sembla una vertadera catifa, on d'un moment a l'altre podem

veure passar algun marxaire pratenc conegut arreu del món, fent els seus normals entrenaments.

Avui el Delta ens ofereix aquests contrastos bigarrats, on es mouen els avions i les aus migratòries, que aporten riquesa però alhora viuen permanentment sota els perills crònics de les inundacions, avui encara no resoltes.

I acabo aquesta caminada, encara que manca molt Delta per recórrer, però com que l'obligació està complimentada farem una visita molt ràpida per l'Aeroport on podrem veure les seves noves ampliacions.

Emprenem la caminada de retorn, i passem lleugerament per la famosa barriada de Sant Cosme per endinsar-nos novament a la població del Prat.

Per cloure, tot i tenint en compte aspectes i situar-los en la seva part positiva, cal afirmar que si faig un breu repàs d'aquesta caminada, podem veure que el paisatge natural ha sofert l'acció de l'home durant molts anys, i en bona part ha perdut el seu caràcter originari, en molts aspectes, durant els darrers trenta o quaranta anys s'ha destruït més que en tots els temps precedents.

En el món, aviat no hi haurà prou terra fèril i és intolerable que sòls de valor extraordinari com són els deltes, siguin destinats a usos no agrícoles.

Caldrà fer un esforç de conservació ja que el Delta mereix un respecte per la seva extraordinària vàlua tant científica com estètica.

Finalment cal constatar que la tasca d'avui ha tingut un caire sumament agradable, ja que per les persones grans, caminar no deixa d'ésser un bon exercici.

Res més, us desitjo a tots un Bon Nadal.

Un cop de geni

Era un matí de l'any 1937 a l'escola, el dia no el recordo; però aquest fet no l'he oblidat mai: començà la classe.

El Sr. mestre, mirant a dreta i esquerra, preguntà: A veure, el que no hagi fet el problema que vaig posar ahir com a deure, que aixequi el dit. Res, tota la classe com un sol home vàrem romandre asseguts. Bé, va dir tot seguit el professor; així m'agrada; tu mateix Boada, quin plantejament has fet, i quin resultat et dóna? Llavors sí, em poso dret i dic; és que no l'he fet Sr. Ballesta. Molt bonic! replicà ell, així que ens has enganyat!, jo vaig encongir les espatlles acceptant la meva culpa.

Aquí s'acabà el pròleg de la classe d'aquell matí, i aquesta continuà normalment.

En arribar l'hora de l'esbarjo..., primer explicaré que a l'escola, a l'època del Grup Escolar Dídac Tarradell, teníem diversos jocs que compartíem entre els alumnes, amb un ordre estricte i correlatiu; per evitar que sempre juguessin els mateixos, teníem un pla fet d'antuvi, per jugar a ping-pong, tennis, etc... Jo era l'encarregat de la llibreta que anunciava diàriament els quatre components que formaven els dos equips per jugar al tennis. Com era costum, aquell dia vaig fer el mateix. Boada, diu el mestre, quines parelles els hi toca avui participar en els jocs?

Jo m'aixeco del seient amb la llibreta a la mà i llegeixo els quatre alumnes que els tocava per torn. Una pausa, i rèplica del "profe". Aquest, no ens ha dit una mentida?, ja podem tenir-li confiança?

Ferit el meu amor propi, amb un gest de rebequeria, vaig rebotre la llibreta sobre la taula, seguit de l'exclamació: Si no té confiança en mi, que ho faci un altre. Què vaig haver dit, o millor, què vaig haver fet!, el sever i enèrgic Sr. Ballesta s'alçà de la seva tarima, i amb una rialleta irònica es fregà les mans i dirigint-se a la meua taula, que era la primera davant la porta de la biblioteca, m'agafà l'orella i em donà una sentida cleca, i ja tenim el noi de nassos per terra i entrant com un coet a la biblioteca.

Aquest va ser el resultat d'un cop de geni del vailet, que el dia següent continuava com si res no hagués passat, llegint els equips que els corresponia jugar a l'hora de l'esbarjo, havent resolt o no, el problema que ens podien haver posat per fer el deure a casa.

Anècdota segurament recordada per molts dels companys del grup Superior, o millor dit, pels "nois" que avui comptem entre els 68 i 70 anys.

Des de la Terra Ferma
Joan Boada i Soler

Ens fem vells!

Quan cada any estem units en les nostres Trobades, probablement que en algun moment, tots recordem la fesomia juvenil de les companyes i companys, amb un grapat d'anys menys al damunt. Tenim en la memòria, les imatges de quan érem col·legials, o mentre jugàvem pels carrers o pels defores del poble. En aquella edat, no pensàvem en la vellesa. Quan s'és jove, sembla que la situació serà sempre igual, i si per qualsevol motiu, els nostres pares o avis, ens recordaven que també algun dia seríem vells, ho vèiem tan lluny, tan distant, que tot seguit s'esfumava de la ment i ja no hi pensàvem més. Però renoi, ja hi hem arribat! Sembla que era ahir que estudiàvem o ens barallàvem per qualsevol fotesa. Els anys han passat força de pressa, encara que llavors ens semblava que anaven ben a poc a poc.

Molts de nosaltres hem anat envellint, allunyats del nostre poble nadiu. Vam haver de suplir infinitat de deficiències, amb migrats mitjans, i superant difícilissims esculls. Moltes vegades, podia semblar que el destí ens posés a prova, intentant trasbalsar-nos, burxant el nostre interior amb punyides d'enyorança. Com jo mateixa, molts desitjàvem tornar a veure els carrers i les terres que ja feia molt de temps que no havíem trepitjat.

Des de lluny, tenia ocasió per evocar coses que de jove feien trontollar les meves il·lusions. Els anys d'exili, per les penalitats passades i les malalties sofertes, junt a les estretors econòmiques, posaren un lleuger pols d'aspror. La situació que em tocà de viure, accentuà un cert aire de nostàlgia permanent, i em feia contemplar mentalment els trets fonamentals de les amigues i amics dels anys joves.

En aquell poblet isolat entre les muntanyes franceses, sovint vorejat de neu i de persones estranyes, escoltava paraules i expressions, que no sabia què coi volien dir. Comportaments diferents, que em costava entendre'ls. No obstant i això encara ara conservo alguns "tics" d'aquelles contrades.

Però ara els anys hi són!, i surt alguna arruga als nostres rostres, junt amb la feixuguesa del cos i cames. Ens preguntem: ¿Per què ens hem fet vells o grans tan aviat? La majoria, per les circumstàncies de la vida no hem pogut fruit en la joventut, ni a penes en l'adolescència. Ara trobem que el temps passat, a voltes és com un tros de vida emboirat, farcit el pensament amb imatges, sensacions i sentiments, que anem recobrant amb la rememoració.

En les primeres trobades, al mirar les amigues i els amics, que feia temps que no els havia vist, m'adonava que realment els anys han fet de les seves. ¡És un mal rotllo fer-se vell! Seria absurd negar el que és tan evident. Vulguem o no vulguem els anys ens pesen. Tots tenim limitacions, i qui més qui menys, amb algun problema de salut. Ens hem fet vells amb una herència engavanyadora.

En la tardor de la vida, després d'aquest perllongat període, els records s'amunteguen desgavellats, i enriqueixen el batec humà, amb una emoció autèntica. Ens afanyem per recordar la configuració de certes cares. Algunes persones, les rememorem perfectament definides. D'altres, de manera imprecisa. Mentre seguim envellint amb placidesa, a vegades s'obre un bri d'esperança entre un passat malaurat i un esdevenidor incert. En algun moment pensem que, tal volta, en el cas de tornar enrera, potser ens hauria agradat que les coses haguessin anat millor o de diferent manera. Això no deixa de ser una utopia, perquè res del passat en aquest món infernal i fastigós no es pot modificar. Ara sentim reliscar les hores, asseguts en un banc prenent el sol o mirant pacientment la televisió. Es tracta de prendre's la vida més superficialment. Ja hem patit prou al llarg de la nostra existència! I més que en el passat, hem de cavil·lar per al present i també per al futur, a despit dels somiatruïtes, dels exigents o dels panxacontents.

Al nostre voltant, tots podem veure vells que s'ho passen fantàsticament. Que viuen la senectut amb alegria

i ànims de fer grans coses. Que se'ls veu completament feliços en la seva nova forma de viure, sense fer farragosa la vida als qui els envolten. És bo tenir alguna activitat i també alguna il·lusió. No abandonar-se a la solitud, ni a l'aïllament, per no encaparrar-se en les afliccions o dificultats que puguin existir. Buscar el caliu humà, cercant serenitat i no recloure's en els apesats pensaments plens de records més o menys malenconiosos del passat.

Mentre la velledat ens ajuda a acumular humilitat i arrugues, hem d'assumir amb resignació, els canvis i possibles problemes generacionals. I encara que el nostre vaixell comenci a anar a la deriva, intentem fixar el rumb, amb el màxim d'encert, procurant no ser desconfiats

ni depressius.

I en última instància, si les coses es posen lletges o fosques, esperem que a l'altre món, ens vagi millor que en aquest.

Guadalupe Solà - OLOT

El raconet d'en Pons

La segona meitat d'aquest any que s'esgota, ha estat prolífic en diversos esdeveniments per la meua esposa i per mi.

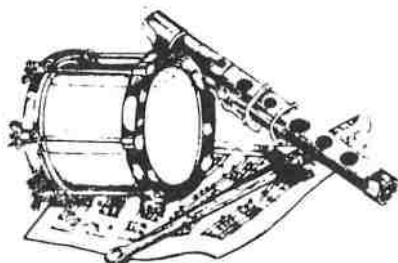
A part de la trobada de Bonmatí, que la tenim molt dintre del nostre cor, vaig tenir la sort d'arribar a escriure la sardana número cent.

Després, la Maria i jo, assolírem moments de joia i felicitat al celebrar les noces d'or. Són cinquanta anys de matrimoni en què sortejant entrebancs, però viscuts amb plenitud i alegria hem aconseguit aquesta fita màgica amb la mateixa il·lusió de quan ben joves ens casàrem a l'Esquirol, carregats de somnis i de bones intencions. Per arrodonir-ho, va celebrar la missa el mateix mossèn de fa mig segle. Fou una jornada meravellosa, acompanyats sempre pels fills, germans, néts, familiars i amics. Un acte portat a cap en una capella situada en els mateixos paratges on d'adolescents ens juràvem amor etern, rodejats d'arbres d'espès fullam, tot escoltant la piuladissa dels ocells. El poble de l'Esquirol, col·laborà entusiàsticament amb la participació de la Coral Lorelei, desgranant un bon recull de cançons, sense descuidar el

"Bell Cabrerès".

A la sortida, els fills ens sorprengueren amb una audició de sardanes d'un servidor, davant l'antiga casa pairal, estrenant la composició. "Nostres Noces d'Or" que vaig compondre expressament per aquesta efemèrides. A continuació un bon dinar de germanor, amb regals i emocions a dojo.

Finalment, poques setmanes més tard, el poble nadiu, tingué la finesa de convidar-nos a un dinar-homenatge, on ens proclamaren "Pubills de l'Esquirol". O sia, un seguit d'emotives festes, que de veritat desitgem per a tots els nostres amics i lògicament també per a tots els nostres amics de Bonmatí...

Jaume Pons
MANLLEU 1991

Perquè, com deia Foix, puguem viure i conviure

*A tu, Emili Aguilar,
esperantista exemplar*

Jo també vull la Catalunya lliure
i independent, per bé que depenent
de la resta del món en tot moment,
per tal que en el futur hom pugui viure
sense temor, i amb un joiós somriure,
en un planeta en pau a on la gent,
per via d'una llengua fonament,
s'entendran bé i sabran viure i conviure.

Vull una Catalunya esperantista,
oberta a Espanya, Europa i el món,
ni centralista ni separatista,
en què un estol d'esperantistes són
freturants d'un nou ordre pacifista
pel qual treballen amb amor pregon.

Però la Pau no pot ésser imposada...
- Duguem son nom al front
perquè regni en el món d'una vegada!

Joaquim Bauxell

*Anglès, desembre del 1991
FELIÇAN KRISTNASKON!*

Reminiscència

Heus aquí, que entre la paperassa, més o menys oblidada, vaig trobar-hi, casualment, una poesia que em recordà, amb nostàlgia, un temps ja llunyà, quan el dia 8 de Setembre de cada any la gent d'aquesta rodalia s'aplegava a l'ermita de Calders per celebrar-hi la Festa de la Mare de Déu, festa que era coneguda popularment com "L'Aplec de Calders".

Veïns de Constantins, Les Serres, Bonmatí, Sant Julià, Vilanna,... formaven, per un dia, un sol poble; on l'esperit de l'amistat, solidaritat i altruisme es manifestava d'una manera ben palesa entre les efusives salutacions i converses que, abans i després de l'Ofici, tenien lloc. Al fons, es deixava sentir la veu d'en "Tana" d'Amer, mentre repartia una baralla de cartes:

- Una, dues, tres, quatre... qui en vol més? Va la gira...

(L'agraciat tenia els seus treballs per rosegant uns turrans d'avellana i mel, un pèl massa forts).

Després de tants anys, tal vegada seria convenient (més que adient) que aquells valors entranyables -que apropiaven d'una manera ben cordial i afectuosa aquella munió de persones obertes i sinceres- esvaïssin, avui, l'individualisme i afany materialista; en resum, tota mena de formes d'egoisme que allunyen els homes en lloc d'apropar-los.

Però, deixem aquestes consideracions a persones més versades i per ocasions més adequades.

Permeteu-me, ara, que us mostri aquella poesia que si bé és senzilla en la forma, potser no ho sigui tant en el seu fons.

Casimir Pla i Roca
Anglès, 1991

L'Aplec de Calders

En l'ermita solitària,
voltada ahir de llorers,
aixequem una pregària
a la Verge de Calders.

Es després d'oir l'Ofici
que hom s'ha quedat a pregar,
demanant el temps propici
per l'any que anem a passar.

També les mares futures
li aixequen el seu esguard,
doncs volen estar segures
de poder tenir un bon part.

Com mirall de costumaris,
alguna àvia i noia gran
la seva part de rosaris
a mitja veu van passant.

I en el porxo de l'ermita
reparteixen tot seguit
pa morè, ofrena petita
que a la Verge han oferit!

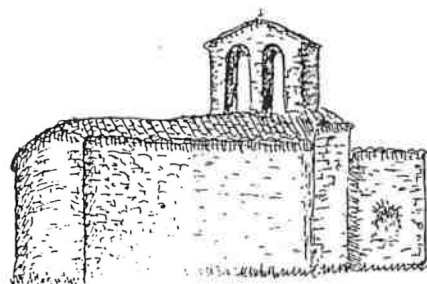
En aquesta gran diada
a l'Aplec la Verge ens crida;
sols cada any una vegada,
on tota la gent s'hi abriga.

I pensar que a l'endemà
tot aquell goig tan fervent
de sobte es dissiparà
com la boira per el vent!

Pensar que sola ha quedat
la Verge en aquell entorn
i que tot resta isolat
fins l'any nou, al nou retorn!

Goigs a la Verge Sagrada
cantem tots amb gran fervor,
sens deixar-la abandonada,
mostrem-li, doncs, nostre amor.

I després de la tornada
diem moments sense afers:
sigueu sempre nostra Advocada
Verge Santa de Calders!

Casimir Pla i Roca
Constantins, 1935

Jaume i Maria: Felicitats

Mentre recorrem el camí que Déu ens ha traçat en la vida, topem amb fets que hi ha cops que són motiu de companyonia ben agradables enmig d'ensopegades amargues, que dissortadament també n'hi ha.

De les plaents, podem esmentar el naixement d'una amistat esdevinguda l'any 1989, amb motiu de l'homenatge que vam oferir a la Dolors. Trobada i homenatge que van ser curullats amb l'estrena de la sardana "Retrobament", que any darrera any, s'ha anat afermant com a Himne de les nostres trobades. Va ser una idea lluminosa de l'amic Pere Motjer, i posada a la pràctica, molt encertadament i en forma de sardana, per en Jaume. Des d'aquell dia en Jaume i la seva esposa Maria, van quedar encisats pel reconeixement amb què Bonmatí els ha acceptat, tan homogeni amb el seu tarannà.

Malgrat compartir el seu amor envers dos pobles, l'Esquirol i Manlleu, i endemés ser presents i viure les nostres trobades, en els seus cors encara i roman un raconet per enquistar-hi un xic d'escalf per Bonmatí i els ex-alumnes.

Com que l'estima és recíproca, els bonmatinencs, junt amb l'Agrupació d'ex-alumnes, també ens recordem de vosaltres, molt especialment aquest any en que heu celebrat les noces d'or, i us desitgem de tot cor un bon doll de salut i molts anys de vida.

L'Agrupació

Lloança de les nostres mares

Les nostres mares, (parlem de molts anys enrera), no és que fossin millors que les mares actuals. El rol d'una mare, era i serà sempre molt dur. Tots sabem la notòria i estesa significació del que implica el mot "MARE". Si ho és amb un fill, molt més ho havia de ser amb dos, tres, quatre o més fills, i a més haver de defensar un jornal, a part de la feina pròpia de la llar, sense les comoditats i avantatges de la tècnica vigent. Aquest podria ser un dels trets diferencials.

Pensem quan de menuts ens arraulíem contra el seu pit, o ens conhortaven després d'esbatussar-nos amb altres companys. O ens acotxaven abans de dormir, consentint-nos certs capricis inevitables. Obertes sempre de bat a bat, primer a les nostres trapelleries i més tard a les nostres confidències. Varen viure a bots i empentes, però sempre donant-nos coratge en profit nostre. Copsaven els nostres projectes, sense necessitat de posar el dit a la nafra. No ens mancaven els seus consells i opinions estimulants. Potser per això creïem, erròniament, tenir el seu beneplàcit en capteniments o malentesos que sovintejaven.

Si aprofundíssim en el seu coneixement, se'ns revelarien aspectes poc coneguts de la seva quotidiana vida. La seva visió es perd en la boira dels records. La majoria ens servem una imatge mítica, aliena a les tensions i aldarulls socials i econòmics propis de la seva època. Munts de roba que no s'exhauria fàcilment. Nens que es resistien a dormir i avis que s'adormien a la vora del foc. Disputes i reconciliacions domèstiques. I elles enmig... amb la paciència de santes. Malgrat tot, irradiaven una missió quasi evangelitzadora impregnada de tendresa colpidora. En la seva figura no hi havia coqueteria, sinó serenor. Els seus trets s'allarguen a bastament, amb dedicació al culte delitós de la llar i la família. I a voltes disposades a prendre decisions draconianes, procurant no menysprear els altres. Amb el seu exemple i les seves obres, bastiren l'entramat de la nostra futura vida. Vivien

posant-nos pautes. Pautes que més tard, agrairíem de veritat. Amb el seu tarannà peculiar, varen desenvolupar una tasca molt important, mesurada en tots els seus detalls.

Malgrat que els signes actuals estiguin enlluernats per fastuosos aparadors, revistes exultants, i desmesurats mitjans àudio-visuals, elles, en aquells temps, amb les seves vibracions casolanes, no podien somiejar amb aquests elements. S'havien de conformar amb visions més humils. I a falta de tot l'anterior i de diaris i revistes, es resignaven a escoltar uns romancers, que fent sentir els seus esgarips, venien al poble, i tot cantant, explicaven l'últim crim comès, així com altres noves o successos rellevants.

Quan no estaven de filis, o no tenien suficients mitjans per fer bullir l'olla, havien d'esperonar la imaginació i fer arranjaments precisos per arribar al cap de setmana. S'escarrassaven per tal que la majoria de mainada anéssim vestits amb indumentària feta sovint per elles mateixes amb molta paciència i manetes. O sinó, amb diners manllevats. En els nostres temps, calia endinsar-se en un llarg calvari de desnivells econòmics i socials, fer un treball de filigrana i tenir un coneixement abassegador de l'estalvi, per pal·liar el migrat pressupost familiar. Sovint, amb el temps just d'engiponar-se una bata vella, anaven al bosc, -se sabien les dreceres d'esma-, per recollir bolets o llenya. Eren dones que no es doblegaven fàcilment davant dels contratemps. Feinejaven en silenci, sense intentar ser mai protagonistes de res. De les nostres mares només en podem dir coses laudatòries amb aspectes molt afalagadors per trempejar l'adversitat.

Si emmalaltíem o teníem una ensopegada, més d'una vegada havien de fer de metge i apotecari alhora. Ens donaven el remei o cura escaient i era posar oli en un llum. En cap casa no mancaven les herbes, xarops, ungüents o potingues precises per guarir qualsevol

sofriment. Tots recordem entre moltes altres coses, la farigola, timol, romaní, camamilla, menta, marialluïsa, genciana, fonoll, eucaliptus, til·la, valeriana, boldo, escorça de bedoll, grosella, magranes agres, cabellera de panotxa de blat de moro, flor i fruit de saüquer, àrnica, anís d'estrella, aiguanaf, i aquest, barrejat amb vi ranci en sortia l'aiguanaf compost, sàlvia, peles de taronges agres, fulles de lliris blancs confitats amb alcohol, i un llarguíssim etcètera, per curar o calmar, amb propietats antisèptiques, infusions i inhalacions anticatarrals i vies respiratòries, sedants, calmants dels nervis i de l'insomni, drenadors hepàtics i biliars, depuratiu, afeccions cutànies, xarops i licors antidiarreics i altres pel mal de coll i gola, aigua per ajudar a orinar, antisudorífics, antiinflamatoris, aigua per contusions, infusions per pair millor, tonificants, rebaixadors de glucèmia, reguladors de les tripes i abdòmen, pels cucs de la infància, apòsits per petites ferides, etc.. Podríem allargar la llista amb moltes més herbes aromàtiques per a la cuina o medicinals, junt amb xarops, cataplasmes, confitures, mermelades diverses i altres beuratges i emplastres, que omplien els nostres rebosts i suplien les actuals farmacioles domèstiques. En moltes cases, també elaboraven ratafia amb infinitat d'herbatges, que encara que no es consideri pròpiament com un medicament, ajudava a fer la digestió i com a mínim entonava l'esperit (!) i donava coratge.

Les nostres mares, en llenguatge postmodern, podríem dir que sempre estaven en la "onda", encara que sovint es posaven a segon terme, perquè els altres i nosaltres poguéssim fer un pas endavant. Moltes vegades ens refugiàrem entre els seus braços, com si ens calgués que ens desfessin l'evidència de la incertesa d'alguna qüestió o esdeveniment. Amb el seu encís i consells suggerents, tornaven les aigües al seu lloc. Les seves paraules, eren sempre una alenada d'aire fresc, en els temps difícils de la infància i joventut. Les nostres súpliques sempre tingueren el ressò adient, i com a mínim ens oferien espais de meditació per bandejar els intrincats viaranyes d'aquella època i ens estimularen a seguir sempre per les sendes de l'amor i la comprensió. Sense

les seves directrius, seríem com un gra tarat que no ha pogut donar bon fruit.

Per moltes més coses que diguéssim de les nostres mares, sempre quedariem curts en les alabances, ja que ens ensenyaren el valor de la vida quan sols pensàvem a vagarejar pels carrers i cantonades del poble, delerosos per jugar amb els companys. Potser no valoràvem suficientment els reganys per petites coses, que fins ens feien escapar alguna llàgrima. Ni tampoc els seus sacrificis perquè no ens manquessin aquelles espardenyes o pantalons que ens feien falta.

Mai no oblidarem les seves preocupacions per cercar solucions als profunds trencacolls que se'ls plantejaven.

Pensar en les nostres mares serà sempre una experiència particularment emotiva.

Pere Motjer
OSONA

Cant - Elogi

Cel amunt aixequem la senyera,
tots plegats l'anirem aixecant,
nostres fills que la vegin ben alta,
nostres néts ja la recordaran.

Tots portem les mans arrugades
del molt que hem pogut treballar,
cabells blancs és la nostra figura
per molts anys la poguem disfrutar.

Celebrem la nostra gran trobada,
tots contents i ben agermanats,
crident fort amb el cap ben enlaire
bo i cantant amb encís tots plegats.

La claror se'ns farà més intensa
quan nosaltres, sobtats per l'encís,
bat a bat obrirem el cor nostre
transportats a un nou paradís.

Maria Ros

Necrològiques

El dia 22 de juliol d'enguany, va morir en Salvador Caballeria i Carles, espòs de l'Ex-alumna Maria Viñolas i Pujol, assidus assistents a les nostres trobades.

Trametem el més sincer condol als seus fami-liars, i d'una manera especial a la seva esposa Maria, a en Xavier i la Lluïsa, tots ells ex-alumnes.

El 19 de novembre, a punt de cloure la present edició de L'AMIC, ens arriba la trista notícia de la mort de Maria Grabulosa i Tulsà, ex-alumna de les nostres escoles i alhora entusiasta de les nostres activitats.

A la seva mare, el nostre més sentit condol, sentiment que fem extensiu als seus germans: Joaquim, Joan, Roser i Salut, fidels assistents a les nostres trobades.

També el dia 28 de novembre, a punt de tancar l'edició de la nostra revista, ens arriba la trista notícia de la mort del company Jaume Galí i Pujolar. En Jaume, ha estat fins a l'últim moment un abnegat col.laborador de les nostres trobades i de L'AMIC, fet que ens ho demostra amb la Llinda d'aquest número per ell preparada, que és l'últim dels seus treballs.

A la seva esposa, a la seva mare i als seus fills, volem amb aquestes ratlles mostrar-los-hi el nostre sentiment. Que descansi en pau, i que Déu l'aculli al seu costat junt amb els amics Salvador i Maria que ens ha deixat també en el curs d'aquest any.

L'Agrupació

Ensenyament, sanitat i justícia

Quan la societat entra en un període de canvis molt forts, les institucions se'n ressenten. Això és normal, i sovint necessari. I és en situacions d'aquesta mena quan es pot comprovar quines societats estan més desenvolupades des del punt de vista polític, quines més madures social i culturalment. La capacitat d'adaptar-s'hi o d'obrir vies d'innovació social, mostren l'índex de flexibilitat i de bona salut col·lectiva. És aquest el cas del nostre país? Estem en aquest punt històric? Difícil i dura és la tasca dels nostres governants i administradors! És veritat que en quinze anys hem avançat amb passes de gegant. S'ha modernitzat la imatge del nostre país; hem tirat endavant amb coratge, il·lusió i passió; i hem obert nous horitzons i noves esperances. Però no tot està avançant al mateix ritme, i això pot provocar un trencament de l'evolució positiva de la nostra societat. No tenim prou cura d'institucions de la nostra vida quotidiana i de màxim valor social, com són l'ensenyament, la sanitat i la justícia, tres pilars fonamentals de benestar social. És ben cert que aquests tres serveis no produeixen riquesa d'una manera immediata, i en una societat excessivament materialista com la nostra on el diner sembla que ho és tot, aquests serveis bàsics mostren més una aparença de "problema econòmic", que cal suportar amb resignació, que no pas com uns autèntics drets constitucionals.

Necessitem, urgentment, que la gent torni a creure en les institucions acadèmiques i escolars, en el sistema sanitari i en la justícia. Els pares necessitem tenir la sensació que els nostres fills tenen l'educació que els cal; el malalt li és imprescindible sentir-se el que és i no un número que fa llarga cua d'espera; el ciutadà vol la justícia immediatament i no esperar mesos, i fins i tot anys.

Ja és hora d'afrontar la qüestió educativa, sanitària i judicial amb més sensibilitat i amb més visió de futur. I, si us plau, que no ens facin creure que no hi ha prou pressupost! ¿D'on surten, doncs, els diners per a la construcció i la restauració de palaus, per a noves oficines administratives duplicades i innecessàries (estat, diputació,

delegacions territorials, autonòmiques), per a comprar avions de guerra que després no es poden fer servir, per a grans exposicions, per a grans circuits d'autos, per a túnels i autopistes que no solucionen el tràfic? Naturalment, tot és qüestió de prioritats, i aquestes les marca la voluntat política i les possibilitats econòmiques del país. Cal trobar el punt d'equilibri que permeti redreçar la situació, i abocar forts i generosos pressupostos per aconseguir una societat sense frustracions, ja que d'aquestes no en pot sortir res de bo, però sí actituds imprevisibles i d'un gran cost social, polític i econòmic.

Afortunadament, i per sort del nostre país, tot i que no es vèuen, hi ha professionals, molts homes i moltes dones, que gràcies a la seva vocació de servei, integritat moral i ètica, humilitat, amor a la veritat, esperit innovador i científic, podran canviar aquesta situació. I una vegada més, l'esforç, la dedicació i la paciència del mestre millorarà l'escola; l'estudi i la investigació del metge enriquirà la medecina; la prudència, la cautela i la sensatesa del jutge ennoblirà la justícia. I una vegada més, tots aquests homes i totes aquests dones hauran de perfeccionar uns serveis públics que l'Administració no valora suficientment.

Cal obrir una porta a la reflexió i a un debat nacional que solucioni per sempre més aquesta situació injusta. I ja que no hi ha "suficient pressupost", posem-hi tots plegats el gran capital ètic de la tolerància i la comprensió envers els professionals de l'ensenyament, la sanitat i la justícia. I demostrem que sí, que tenim resposta positiva, capacitat de reacció i bona salut social.

Salvador Gàzquez i Calvo
Director del C.P. Sant Jordi
Bonmatí

Els dies passats, concretament el 12 d'octubre, va fer 499 anys del descobriment d'Amèrica. En aquest cas, potser la paraula "descobriment" no és prou exacta, ja que sembla que està més que comprovat que més de mil anys enrera els pobles escandinaus, els normans i també la gent de l'Àsia, ja posaren els peus a diferents llocs de la terra que avui es coneix amb el nom d'Amèrica. El fet més evident és sens dubte, que la descoberta de Colom ha estat l'única que ha tingut una importància històrica i que, a més, va canviar la vida en aquest continent i la idiosincràsia de la gent que l'habitava en aquells temps. Justament aquesta gent, o sigui els anomenats "Indis" han estat els grans oblidats i també les víctimes directes de la descoberta per uns conqueridors decidits a imposar la seva llei a sang i foc en nom del novell imperi de Castella. Està clar que si no hagués estat aquest imperi, un altre se n'hauria encarregat, segurament amb els mateixos resultats, o potser pitjors. Amb el perfeccionament de la navegació marítima en el segle XIV, i l'expansió dels grans estats en vies de formació a Europa, la descoberta del nou món ja era prvisible i fins i tot un fet inevitable.

Ara, i amb motiu del cinquè centenari de la descoberta, que s'escau l'any vinent, s'acceleren els preparatius i creix l'agitació en tots els pobles interessats començant per Espanya. Allò més interessant, són les reaccions i les diferents interpretacions que els diversos estaments de la societat iberoamericana donen d'aquest fet històric. No manca l'orgull nacional de cada país per recordar la gesta dels patriotes que lluitaren per assolir la llibertat i la independència, però l'aspecte més curiós és, justament, l'actitud i el pensament que expressen avui dia els veritables americans, o sigui, els indígenes que habitaven aquestes terres a l'arribada dels descobridors. Amb raó o sense, moltes col·lectivitats indígenes pensen que els conqueridors van destruir la seva cultura autòctona i els van reduir a la condició de pobles sense identitat pròpia, i el que és pitjor, desposseïts de la terra que era la

seva.

Els catalans sempre ens hem preguntat quina ha estat la nostra participació en la conquesta d'Amèrica i en l'evolució posterior dels pobles d'aquest continent. Cal recordar que pels voltants del 1492, Catalunya no era una part integrant del regne de Castella, i que a més estava prou enfeinada a mantenir la seva influència econòmica i militar per tot el Mediterrani. L'absència d'alguna influència netament catalana en la descoberta d'Amèrica s'explica també per la prohibició expressa als catalans d'establir qualsevol contacte comercial amb els països d'Amèrica, segons la voluntat de Castella, fet determinant en l'aïllament de Catalunya.

Malgrat viure una situació de franca hostilitat, especialment en el primer segle que segueix el començament de la colonització espanyola, són molts, i notables, els catalans que han participat en el desenvolupament de la història d'Amèrica d'ençà del 1492. Per començar tenim l'eterna polèmica sobre l'origen i la nacionalitat del descobridor que alguns historiadors seriosos consideren català, bé que les proves exposades semblen una miqueta fràgils. La discussió continua oberta... Si bé en el primer viatge de Colom no hi ha cap rastre de participació directe dels catalans, en el segon (1493) ja és important. Destaquem, sobretot Fra Bernat Boil, ermità de Montserrat, cap de la missió evangelitzadora; Pere Margarit, cap de missió militar; el tarragoní Miquel Ballester, que fou alcaid de la fortalesa de la Concepció, a l'illa de Santo Domingo, i el P. Ramon Ponç que es lliurà tot seguit a la conversió dels indis, i fou el que primer va escriure sobre els usos, costums i creences dels nadius de l'illa.

Malgrat això, i per voluntat de la reina Isabel, les noves terres són estrictament reservades a la corona de Castella, i els súbdits de Catalunya-Aragó només hi són admesos excepcionalment "por especial merced" o "muy señalada merced". Aquesta voluntat d'interdicció és expressada fins i tot en el testament de la sobirana. Més

tard, amb la mort d'Isabel, s'establí un criteri menys rígid amb relació als catalans, com ho prova el pacte amb el lleidatà Joan d'Agramunt per l'exploració de Terranova el 1511, i el 1559 una expedició manada pel valencià Joan Rasqui va fins al Riu de la Plata.

El qui serà Sant Pere Claver, fill de Verdú, és l'apòstol dels esclaus negres a Cartagena d'Índies del 1610 al 1654. Aquest frare jesuïta lleidatà és encara avui venerat fervorosament en l'esmentada vila i en tota la costa del Carib, especialment, i amb més força, per la població de raça negra. Pere Claver practicava l'amor sense cap reserva, i en la seva vida de misèries sempre feu costat als esclaus, i no únicament tractant de fer-los la vida més suportable, sinò també comportant-se amb fermesa davant dels blancs que n'eren els amos. A Colòmbia, la seva memòria perdura amb el títol de "Pedro Claver, el santo de los esclavos". Potser la participació catalana més important, del costat religiós, és l'anada el 1661 dels caputxins catalans cap a la Guiana, Caquetá, Putumayo i més tard a Leticia, en plena selva colombiana en els tres darrers llocs esmentats.

Simultàniament amb la guerra de Successió i la invasió de Catalunya, hi ha el primer accés d'un català a un càrrec important de govern a Amèrica. Es tracta de Manuel Sentmenat-Oms de Santa Pau i de Lanuza, primer marquès de Castellsosrius que des del 1706 va ésser virrei del Perú, Xile i Terra Ferma, amb successió per part del seu fill Fèlix de Sentmenat-Oms. Més tard, el català Manuel d'Amat i de Junyent, marquès de Castellbell, fou també president de l'Audiència de Xile i Virrei del Perú.

Una de les gestes més importants en la conquesta d'Amèrica, és la de Gaspar de Portolà amb la seva anada a l'Alta Califòrnia. Gaspar de Portolà i Rovira, havia nascut a Balaguer, el 1717, de família originària de la Vall d'Aran. Militar al servei d'Espanya, va anar a Amèrica el 1765, i arribà a Veracruz el mateix any. El 1767 era capità de dragons i un any més tard, fou enviat a la Baixa Califòrnia com a governador polític i militar amb la missió d'expulsar els jesuïtes i a la vegada barrar el pas als anglesos i russos. A Califòrnia és considerat com el colonitzador d'aquesta regió dels Estats Units. Sembla, també, que els

frases franciscans que l'acompanyaven foren els iniciadors del conreu de la vinya i els primers productors de vi dels EE.UU.

Gràcies a ells, avui els EE.UU. es troben entre els més grans productors de vi del món. Al mateix temps, una colònia menorquina es va establir a la ciutat de Sant Agustí a la Florida, i va conservar la seva llengua i els costums durant un segle i mig.

A Cuba, començant per Josep Martí, fill de valencians, considerat com el màxim dirigent de l'alliberació nacional, els catalans controlaven bona part de la producció industrial, especialment el tabac i rom amb noms com Partagàs, Gener i Bacardí de renom internacional encara avui. A Cuba els catalans tenien fama d'emprenedors però també d'ambiciosos de cara als negocis, és allò que explica aquella cançó que diu:

*"En el fondo de un barranco, canta un negro con afán:
Dios mío, quien fuera blanco, aunque fuera catalán!"*

Seguint amb els cognoms catalans en la història d'Amèrica se'n destaquen alguns en diverses repúbliques per haver assolit elevades posicions. El general de la Independència de Veneçuela Bartomeu Salom és d'origen català; Miquel Grau (1834-1879) Almirall del Perú que mor en la guerra del Pacífic; Artur Prats, xilè d'acció notable en la mateixa guerra i Manuel i Pedro Mont que foren presidents de Xile.

En l'art i la política, trobem noms significatius arreu de les Amèriques. Ramon Grau Sanmartin i Carlos Prio Socarras, presidents de Cuba mentres que Joaquim Balaguer i J. Bosch o foren de la República Dominicana; Josep Figueres de Costa Rica; Juan Suárez Flamerich de Veneçuela i Jaume Roldos de l'Equador.

Manuel Puig i Anaís Nin novel·listes argentins desapareguts recentment i molts d'altres polítics, artistes i escriptors que allargarien la llista. No manquen tampoc els fets curiosos, com l'aventura de la família de Josep Travesset que l'any 1961 va recórrer amb tartana, i amb tota la família, el trajecte que va de Sao Paulo fins a la frontera de Mèxic, travessant selves i deserts de Brasil, Bolívia, Perú, Equador, Colòmbia i les repúbliques de

l'Amèrica Central fent 15.000 Km. fins a Mèxic. El matrimoni va fer el viatge a peu. A la tartana hi anava la seva filla, i darrera la porta de la tartana va inscriure un vers: "Dolça Catalunya, pàtria del meu cor".

L'emigració catalana a Amèrica ha tingut fases molt diferents quan es tracta de definir la qualitat i els propòsits individuals o col·lectius. Al llarg del segle XIX i després de la Independència dels països americans, es produeix una emigració poc nombrosa però constant, la majoria amb la dèria de "fer l'Amèrica", o sigui enriquir-se, cosa que quasi tots aconseguiren amb el seu treball i constància. Això no els fa oblidar els seus orígens, ans el contrari, i la prova són els nombrosos casals i associacions de tota mena organitzats pels catalans gairebé en tots els països americans. La guerra civil peninsular (1936-39) produeix un canvi substancial. L'emigrant no és pas un desterrat sinó un exiliat mogut per motius ideològics i polítics i amb una preparació personal ben diferent. Hi ha gent d'ofici, menestrals i comerciants, però en proporció molt notable apareix el professional (advocats, profes-

sors, metges, científics, historiadors, escriptors, artistes, músics, arquitectes, pintors, enginyers, químics, etc... això fa que l'emigració de postguerra tingui un aire i un contingut humà diferent.

Caldria molt d'espai per esmentar tots els catalans il·lustres que amb la dita guerra es veieren forçats a emigrar cap a les terres americanes, però podem dir amb orgull que els països que obriren les portes als emigrants de la collita del 1939, s'han vist beneficiats amb l'aportació generosa dels coneixements científics i professionals de moltíssims catalans d'un valor humà extraordinari.

Em queden dins del tinter un gran nombre de noms, fets i anècdotes que valdria la pena comentar per fer més complet aquest recull de dades sobre els catalans a Amèrica, on Bonmatí també hi té aquest modest representant.

Pere Jané i Puig
Santa Fe de Bogotá
Colòmbia - Desembre de 1991

L'Amic (Amic meu)

Bonmatí m'ha despertat avui
dient-me que volies marxar, Amic,
i la meva veu s'ha quedat
sense la companyia de les paraules.
He alçat els ulls al cel,
buscant la força que no trobava,
i mentre una llàgrima caminava
lentament pels records,
gairebé t'he acabat d'escriure
uns senzills versos de comiat.

He vingut de pressa al teu costat
i t'he trobat sense tu adonarte'n
fent el camí de cada dia.
Just al sol de migdia, com sempre,
tot passejant has arribat fins el pont
t'has aturat i contemplat el poble...

Sí, aquest poble que t'estima,
aquest poble que durant l'any
recull i ordena vivències i anhels
amb el desig, només, de poder veure,
al mes de desembre, el teu somriure...
Aquest poble, fidel a tradicions,
orgullós de tenir-te i donar-te escalfor,
de compartir il·lusions i fer-te costat
és qui et demana, Amic, que no marxis.

Queda't. I així demà, quan t'aturis al pont,
rebràs l'abraçada més sincera de tots nosaltres
i sentiràs al cor altra vegada
el meu petó dolcíssim, Amic meu!

Lluïsa Viñolas i Pujol

Notes extretes de diferents fascicles de "Diari d'un segle", publicats pel "Diari de Girona" i que el temps s'ha cuidat de transformar-les, si més no, en interessants i curioses

1891

L'Ajuntament de Girona no pot mantenir la despesa dels cavalls del servei funerari, que costaven quasi dues pessetes diàries. L'argument es recolza en el fet de la baixa mortalitat dels gironins.

1891

La concessió del permís al metge Luís Vidal per vendre específics pels carrers amb carro, cavalls i... músics, no és ben vist. Sembla que l'aspecte de la música servia per amagar els crits dels clients, als qui es treien les dents, a l'interior del propi carro, tota vegada que no s'utilitzava cap tipus d'anestèsia.

1891

Les puges de la carn a Barcelona són constants i arriben a provocar escàndol. L'augment de 10 cèntims els 400 grams fa que la carn arribi a un preu mig de 85 cèntims els 400 grams.

1894

Un bisbe hongarès ha prohibit l'ús dels velocípedes (bicicletes) als capellans de la seva diòcesi. La notícia té ressò a Girona. El bisbe Sivilla considera que és una actitud prudent.

1895

La conferència episcopal espanyola acorda que es pugui instal·lar enllumenat elèctric als temples. Però, en iniciar-se els cultes, s'han d'apagar i només es poden utilitzar les espelmes. Per garantir l'aplicació d'aquestes mesures, es pot arribar fins a l'excomunió en cas d'incompliment.

1899

El cens de l'últim any del segle diu que Espanya tenia 21 milions d'habitants; 5 milions es dedicaven a feines del camp. Més de 15 milions de ciutadans declaraven no tenir cap ofici o activitat concreta i el més llastimós era que 6.104.470 persones manifestaven no saber llegir. En el marc de la situació social, quasi 40 mil homes i 62 mil dones es declaraven captaires.

1899

Un altre acord del Govern: el sou dels ministres, a partir d'aquest any serà de 30 mil pessetes... anuals.

1900

Un avenç social considerable que enceta el segle XX, a Espanya o almenys s'hi va considerar, va ser la llei que prohibia els nens i nenes treballassin fins haver complert els 10 anys. El treball nocturn no el podien fer fins als 14; als soterranis fins als 16.

Certament, la situació social i laboral d'aquells anys ens pot

semblar sorprenent i fins cruel, i sens dubte ho era. De tota manera, la llei va ser veritablement avançada per el seu temps.

1900

La defensa de la unitat d'Espanya queda defensada amb una nova llei que aproven les Corts, la qual afegeix un article al Codi Penal. Qualsevol atac a la unitat espanyola, ja sigui pels mitjans de difusió, ja sigui d'obra o de paraula, en actes públics, a nivell individual o col·lectiu. Es desenvolupa aquesta llei per garantir el seu abast.

1902

Prohibit el català a la catequesi. Els problemes de la llengua catalana són una constant a la vida del nostre país. En aquest any 1902, el ministre d'Instrucció Pública prohibeix l'ús del català a l'ensenyament del catecisme. Les ordres són extraordinàriament fortes: els mestres que ho facin seran suspesos de feina i sou i, fins i tot, poden ser separats del servei i perdre tots els drets. Els bisbats on no es disposi de catecismes en castellà hauran d'utilitzar el que ha editat l'arquebisbe primat d'Espanya.

1903

S'abaixa el preu del pa, que costarà 5 cèntims la peça de sis lliures de segona i deu cèntims la de primera i del mateix pes. Aquests preus provoquen tensions no sols entre els flequers, també entre amplis sectors de l'economia catalana, farinares, pagesos, etc., que es veuen igualment afectats per la baixa.

1903

L'aprovació per part del Congrés dels Diputats de la llei que preveia el descans dominical per a tots els treballadors espanyols, provoca a Catalunya un malestar entre la patronal, especialment la del sector comercial, que considera que el costum d'obrir els seus establiments el diumenge s'ha de mantenir i, en tot cas, seran les famílies i els dependents amb els quals s'arribi a un acord els qui permetin romandre obert el comerç el diumenge. Finalment s'imposaria la nova llei per la força que varen exercir les entitats obreres i sindicals.

1904

En la primera visita efectuada a Girona pel Rei Alfons XIII, tampoc hi van faltar problemes. Per exemple, els propietaris de Casa Carles, lloc tradicional d'acollida reial, recorda que encara es deuen les despeses de la visita d'Amadeu de Saboia i el dinar ofert s'ha de fer en el saló de descans del Teatre Municipal. El Rei va demanar una paga extraordinària a la tropa. Cada soldat va rebre 25 cèntims i 50 els caporals i sergents.

1904

Si bé els sistemes de comunicació podran utilitzar el català, es proposa l'anul·lació de tots els testaments que estiguin redactats en la nostra llengua. Aquesta possibilitat va provocar un seguit de protestes arreu del país i finalment es va permetre seguir utilitzant el català en els testaments.

1908

Noves i sagnants accions anarquistes s'enregistren a Catalunya i, concretament a Barcelona i Girona. Aquesta situació decideix al govern a suspendre a ambdós territoris les garanties constitucionals, situació que es mantindria per un espai de quasi mig any. De tota manera, les bombes continuen esclatant pels carrers barcelonins, especialment en anunciar-se una visita oficial dels Reis d'Espanya.

1909

Un pas considerat fonamental per el progrés educatiu del nostre país és fet en aquest any; es tracta de l'obligació de l'ensenyament primari. Amb aquesta mesura es tractava, a més, de controlar el treball dels infants. A partir d'aquell moment, i amb el pas dels anys, s'amplià el període obligatori d'escolarització.

1910

Satisfacció a Catalunya per l'acord del govern de Madrid d'adaptar l'ample de via europeu per a la xarxa espanyola. Sembla clar que la primera línia en fer-ho serà la de Portbou a Barcelona.

1912

Es comença a aplicar l'anomenada "lleï de la cadira", que obliga als establiments comercials disposar d'una cadira per a cada dependent. Amb aquest mateix àmbit social de protecció a la dona, aquest any queda prohibit el seu treball nocturn a tota mena d'indústries.

1913

Les fires d'aquest any van ser de les més lluïdes. Amb una resposta per part del públic notable. La ciutat va tenir problemes d'aparcament... de carros. El dia de Tots Sants, en varen aparcar 2.400 a l'arenys. En una fleca del Carrer nou (del Progrés en aquell moment) varen vendre 2.000 panets. Si es fa una mitja de sis persones per carro, varen ser a Girona uns 14.000 forasters aquell dia, el cafè Vila (al costat de l'Ajuntament, són dependències municipals), va despatxar 1.700 cafès. La bodega Llach va vendre 600 ampolles de vi, etc. Va ser un dia molt gran.

1913

Els governs civils de Catalunya dicten una norma per la qual es prohibeix deixar cegues les aus de cant. Aquest fet l'havien denunciat diferents organitzacions protectores d'animals. Els criadors d'aquestes aus deixaven cecs els animals amb el propòsit de millorar el seu cant.

1913

L'ajuntament de Girona aprova una ordenança que obliga totes les cabres que circulen per la ciutat utilitzar el morrió. Que sapiguem, aquesta mesura encara deu ser aplicable.

1914

Alguns bisbes espanyols fan una crida contra la immoralitat d'un nou ball que es comença a practicar: es tracta del tango. Segueixen l'exemple dels bisbes francesos que han estat els primers en cridar l'atenció contra aquest nou ball que té un gran èxit entre els joves.

1916

Els bisbes catalans publiquen una norma que prohibeix que els cors femenins cantin en les celebracions religioses i, alhora també es prohibeix fer fotografies durant els actes litúrgics.

1916

La guerra ha encarat practicamente tots els productes alimentaris, fins els de temporada. Per exemple els torrons. Les teules de 400 grams de xixona, costen ja 1'75 pessetes, les de gemma 1'40, les d'Alacant 1'50 i els crocants el mateix.

1920

Els diputats a Corts tindran un sou de 500 pessetes mensuals, però sense dret a franquícia postal.

1921

La vida gironina de l'any 1921 incorpora la motorització. Els automòbils, camions, tractors, esdevenen quelcom normal. La gasolina costava 85 cèntims litre i un anunci de la plaça Marquès de Camps anunciava els preus dels Fords del moment des de 4.230 pessetes per un model de "chasis común" a les 11.290 d'un "Sedan" con arranque de 5 places.

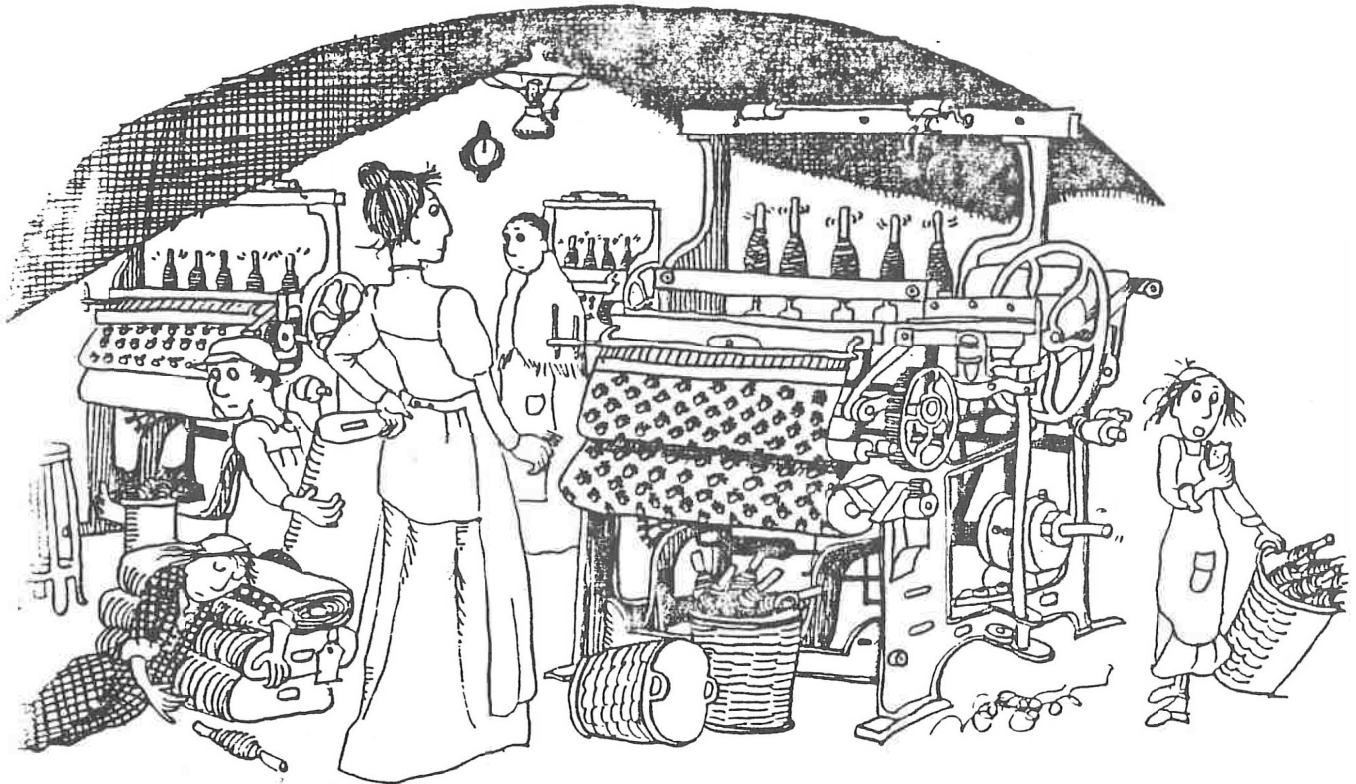
1921

L'URSS pateix una situació de fam que pot significar la mort de milions de persones, especialment infants. Per tractar de portar ajuda a aquell País s'organitza el que seria conegut com a "Socors Roig", que encapçalen el científic Albert Einstein i l'escriptor Georges Bernard Show, entre d'altres.

1923

El nou governador civil de Girona dóna ordres al president de la Mancomunitat de Catalunya de suprimir l'escut quatríbarat de tots els indicadors de carreteres del territori gironí, aquest sistema de senyalització l'havia començat a aplicar la Mancomunitat, precisament a la xarxa viària gironina.

No estem mai sols

Poesia d'en Miquel Martí i Pol, el poeta de Roda de Ter, guardonat amb el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes, que ha compartit la seva vida entre la fàbrica, la poesia i la malaltia, el qual amb aquest poema ens recorda les nostres fàbriques.

El dibuix és de la ninotaire Pilarín Bayés, que juntament amb la poesia, van ser publicats en l'edició especial "Catalunya 1.000 anys", pel Col·legi Públic Sant Jordi de Bonmatí el 22 de febrer del 1989.

No estem mai sols. Hi ha sempre
quaranta-sis contínues que ens vetllen
i metxeres insignes
de principis de segle.

Tenim la por ficada al cos;
sovintegen tan poc els dies festius!

Tant treballar ens taca la pell
d'oli de màquines,
de pols de màquines,
de ferum de màquines.

Se'ns contagia l'epilèpsia
de les pentinadores,
i el dinamisme excessiu
dels dobladors suïssos,
i la fressa monòtana de les cardes.

No estem mai sols. Hi ha sempre
gairebé vint-i-tres mil pues
i llur terrible seqüela;
i els horaris tan rígids
i els plusos tan despòtics.

No estem mai sols. Hi ha sempre
la gent; però la gent no compta.
El que compta és l'espai que ocupen
i el ritme sense treva.

Tothom accepta ja que la tendresa
perjudica el progrés.
Estigueu-ne segurs: s'apropa el dia
que tots tindrem una ànima metàl·lica.

Miquel Martí i Pol

Recordant un cinquantè aniversari

A la memòria de Francesc Pagès i Eugeni Casacuberta

Des del 1922, any que es va fundar el F.C. Bonmatí, fins als nostres dies, Bonmatí no ha gaudit d'una temporada de futbol tan esplendorosa com va ser-ho la del 1941-42. En aquest període, de bell nou, els clubs van tornar a ser regits per la Federació Catalana des de Barcelona.

Aquest senzill relat, vull que serveixi per a retre un record envers la memòria de dos homes, en Francesc Pagès i l'Eugeni Casacuberta, dos homes que al llarg dels anys i en hores baixes, van ser sempre fidels a les arrels bonmatinenques, essent participants i capdavaners del futbol a Bonmatí.

Per a la colònia, el 1941 va ser un any molt trist a causa de les adversitats que va haver de viure la seva gent. L'última maltempada, va ser ocasionada per l'aiguat que feia poc que ho havia arrasat tot. Per aquest motiu, la gent vivia en un precari estat de desànim no mancat de pobresa.

L'esport entre aficionats, en la modalitat que sigui, en un poble sempre ha estat un nexe d'unió i agermanament entre la gent de bona voluntat, i certament a la colònia aquests dos homes van ser persones idònies per fomentar l'aplegament d'una joventut que anava un xic confusa.

A Bonmatí, hi havia un colla de nois que "remenaven" la pilota força bé. No és pas d'estranyar que la toquessin bé, perquè l'anterior equip del Bonmatí va tenir entre els seus jugadors, quatre soldats la manera de jugar dels quals: la fina i punyetera, la van contagiar a aquells nois, que la van posar en pràctica tant bon punt van tenir-ne oportunitat; nois que encara no havien format part de cap equip. Amb dos veterans entremig, aviat van demostrar la seva vàlua. De seguida algun ja va assimilar les escapades per l'extrem d'aquell soldat: en Santi, que quan va marxar d'aquí, va ingressar a la Reial Societat de Sant Sebastià, o bé la picardia del davanter centre, en Luís, que quan tiraven un "corner",

dissimuladament, trepitjava un peu del porter contrari.

Amb un començament de temporada força prometedor, en els partits amistosos, ja es va concebre l'esperança que s'estava gestant un bon equip. Va prendre part en el campionat provincial d'aficionats, torneig que també hi havia els primers equips d'Anglès, la Cellera, Amer, Bescanó i l'equip B del Girona. Exceptuant els desplaçaments a Amer i Girona, que es van efectuar amb el tren, els altres es van fer a peu o en *bici*. Feia goig de veure, com mitja colònia acompanyava l'equip. Allà on jugava el Bonmatí, l'èxit ja era assegurat i no hi havia festa major en que futbolísticament no en fos el protagonista.

En les eliminatòries del Campionat de Catalunya, li va tocar d'enfrontar-se al C. F. Barcelona d'aficionats, i va jugar al vell camp de Les Corts el dia 22 de març del 1942, on *només* hi va encaixar sis gols, en un preliminar de la lliga que varen jugar Barça-Sevilla. Això no va ser obstacle per restar mèrits a tots els bonmatinenques que es van sentir ben ufanosos d'aital honor.

Aquest va ser, entre d'altres, un èxit esportiu i de solidaritat d'en Pagès i de l'Eugeni envers una joventut esmaperduda i desencisada que encaminaren cap a horitzons més esperançadors i humans.

Benet Valentí

CAMPO DE DEPORTES DEL C. DE F. BONMATI

DOMINGO, DIA 29 DE MARZO DE 1942 ♦ A LAS 4'15 DE LA TARDE

Máximo Acontecimiento Futbolístico de la Temporada

CAMPEONATO REGIONAL DE CATALUÑA (aficionados)

C. de F. Barcelona

contra

Bonmatí C. de F.

		Colominas		
	Torra		Martínez	
Elias		Rosell		Virgili
Riba	Corsells	Casamor	Navarro	Llorens

		Seriñá		
	Bernadas		Motjer	
Puig		Coll		Huix
Aliu	Anglada	Casacuberta	Costa	Guix

Esperamos que la afición comarcal no dejará de asistir a este encuentro donde podrá admirar la clásica escuela del futbol barcelonés, que por primera vez se va poner de relieve en nuestro campo. Al mismo tiempo, el equipo local dará lo máximo de si mismo, puesto que a pesar del resultado del pasado domingo en Las Corts, este selecto público no dejó de aplaudir a nuestros jugadores por sus jugadas llenas de entusiasmo.

NOTA: Si por causas de fuerza mayor tuviera que suspenderse dicho encuentro, el público no tendrá derecho a reclamación alguna.

Aquest és el programa anunciador del partit en el "Camp de deportes del C. de F. Bonmatí". En aquells temps no era admès l'anagrama Futbol Club.

Campeón 1941-42

Las Corts 22-3-42

Drets, d'esquerra a dreta:

Joaquim Vilaplana, Eugeni Casacuberta, Andreu Puig, Aliu, Josep Huix, Pelai Coll, Lluís Costa,
Joan Barnadas i Francesc Pagès.

De genolls:

Pere Motjer, Anglada i Carles Guix.

El paper d'aquest número ha estat cedit gentilmente per la paperera Torras Domènech.

Bon Nadal i Felic Any Nou